

## Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996-1997 (\*)

13 FÉVRIER 1997

### PROPOSITION DE LOI

**modifiant l'article 21 de la loi du 18 janvier  
1991 modifiant les règles du Code judiciaire  
relatives à la formation et  
au recrutement des  
magistrats**

### RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE  
LA JUSTICE (1)

PAR M. **Ignace VAN BELLE**

(1) Composition de la commission :

Président : M. Duquesne.

#### A. — Titulaires :

C.V.P. MM. Vandeurzen, Van Pa-  
rys, Verherstraeten, Wil-  
lems.  
P.S. MM. Biefnot, Borin, Giet.  
V.L.D. MM. Dewael, Van Belle,  
Verwilghen.  
S.P. MM. Landuyt, Vandenbos-  
sche.  
P.R.L.- MM. Barzin, Duquesne.  
F.D.F.  
P.S.C. Mme de T'Serclaes.  
Vl. M. Laeremans.  
Blok  
Agalev/M. Lozie.  
Ecolo

#### B. — Suppléants :

M. Breyne, Mme D'Hondt (G.), MM.  
Didden, Mmes Pieters (T.), Ver-  
hoeven.  
MM. Dallons, Eerdeken, Minne,  
Moock.  
MM. Chevalier, De Croo, van den  
Abeelen, Versnick.  
MM. Delathouwer, Roose, Van der  
Maelen.  
Mme Herzet, MM. Maingain, Simo-  
net.  
MM. Beaufays, Viseur (J.-J.).  
MM. Annemans, De Man.  
M. Decroly, Mme Schüttringer.

#### C. — Membres sans voix délibérative :

V.U. M. Bourgeois.  
F.N. M. Wailliez.

*Voir :*

#### - 730 - 96 / 97 :

— N° 1 : Proposition de loi de MM. Borginon, Bourgeois et  
Mme Van de Castele.

— N° 2 à 5 : Amendements.

*Voir aussi :*

— N° 7 : Texte adopté par la commission.

(\*) Troisième session de la 49<sup>e</sup> législature.

## Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996-1997 (\*)

13 FEBRUARI 1997

### WETSVOORSTEL

**tot wijziging van artikel 21 van de wet van  
18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften  
van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking  
hebben op de opleiding en de werving  
van magistraten**

### VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE  
JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER **Ignace VAN BELLE**

(1) Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Duquesne.

#### A. — Vaste leden :

C.V.P. HH. Vandeurzen, Van Pa-  
rys, Verherstraeten, Wil-  
lems.  
P.S. HH. Biefnot, Borin, Giet.  
V.L.D. HH. Dewael, Van Belle,  
Verwilghen.  
S.P. HH. Landuyt, Vandenbos-  
sche.  
P.R.L.- HH. Barzin, Duquesne.  
F.D.F.  
P.S.C. Mevr. de T'Serclaes.  
Vl. H. Laeremans.  
Blok  
Agalev/H. Lozie.  
Ecolo

#### B. — Plaatsvervangers :

H. Breyne, Mevr. D'Hondt (G.), HH.  
Didden, Mevr. Pieters (T.), Ver-  
hoeven.  
HH. Dallons, Eerdeken, Minne,  
Moock.  
HH. Chevalier, De Croo, van den  
Abeelen, Versnick.  
HH. Delathouwer, Roose, Van der  
Maelen.  
Mevr. Herzet, HH. Maingain, Simo-  
net.  
HH. Beaufays, Viseur (J.-J.).  
HH. Annemans, De Man.  
H. Decroly, Mevr. Schüttringer.

#### C. — Niet-stemgerechtigde leden :

V.U. de heer Bourgeois.  
F.N. de heer Wailliez.

*Zie :*

#### - 730 - 96 / 97 :

— N° 1 : Wetsvoorstel van de heren Borginon, Bourgeois en  
mevrouw Van de Castele.

— N° 2 tot 5 : Amendementen.

*Zie ook :*

— N° 7 : Tekst aangenomen door de commissie.

(\*) Derde zitting van de 49<sup>e</sup> zittingsperiode.

## SOMMAIRE

|                                                                                   | Page |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------|
| I. Exposé introductif de M. G. Bourgeois, coauteur de la proposition de loi ..... | 2    |
| II. Discussion générale .....                                                     | 3    |
| 1. Points de vue des membres .....                                                | 3    |
| 2. Réponses du ministre de la Justice .....                                       | 6    |
| 3. Répliques .....                                                                | 9    |
| III. Audition .....                                                               | 17   |
| 1. Introduction .....                                                             | 18   |
| 2. Exposés et questions .....                                                     | 18   |
| 3. Discussion .....                                                               | 28   |
| IV. Votes .....                                                                   | 33   |

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné cette proposition de loi au cours de ses réunions des 27 novembre, 4 et 12 décembre 1996 et du 29 janvier 1997.

La réunion du 14 janvier 1997 a été consacrée à l'audition de membres du collège de recrutement et des comités d'avis.

# **I. — EXPOSE INTRODUCTIF DE M. GEERT BOURGEOIS, COAUTEUR DE LA PROPOSITION DE LOI**

La proposition de loi à l'examen vise à contribuer à objectiver les nominations dans la magistrature.

Le texte qui nous est soumis tend à supprimer la possibilité de nommer un juge suppléant à un emploi du siège, sans que l'intéressé ait présenté l'examen requis à cet effet.

Cette procédure exceptionnelle de nomination que ne prévoyaient ni le texte ni les travaux préparatoires de la loi initiale du 18 juillet 1991, a été ajoutée sous la forme d'une disposition transitoire (insérée par la loi du 6 août 1994).

Cette disposition transitoire a ensuite été partiellement annulée par la Cour d'arbitrage (arrêt n° 53/94 du 29 juillet 1994). En vertu de cet arrêt, seuls les juges suppléants nommés avant l'entrée en vigueur de la loi du 18 juillet 1991, pouvaient encore être nommés magistrats du siège sans examen.

Depuis octobre 1993 (date d'entrée en vigueur de la loi du 18 juillet 1991), 116 nominations ont cependant encore été effectuées sur la base de cette disposition.

Eu égard à ce qui est précisé dans les développements de la proposition à l'examen, il serait intéressant de savoir combien de personnes ont été nommées suppléants entre l'examen de la loi du 18 juillet 1991 et son entrée en vigueur, le 1<sup>er</sup> octobre 1993.

Le membre demande par ailleurs combien de suppléants entrant en concurrence avec des lauréats ont

## INHOUD

|                                                                                  | Blz. |
|----------------------------------------------------------------------------------|------|
| I. Inleiding door de heer G. Bourgeois, mede-indiener van het wetsvoorstel ..... | 2    |
| II. Algemene bespreking .....                                                    | 3    |
| 1. Standpunten van de leden .....                                                | 3    |
| 2. Antwoorden van de minister van Justitie .....                                 | 6    |
| 3. Replieken .....                                                               | 9    |
| III. Hoorzitting .....                                                           | 17   |
| 1. Inleiding .....                                                               | 18   |
| 2. Uiteenzettingen en vragen .....                                               | 18   |
| 3. Bespreking .....                                                              | 28   |
| IV. Stemmingen .....                                                             | 33   |

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens de vergaderingen van 27 november, 4 en 12 december 1996 en van 29 januari 1997.

De vergadering van 14 januari 1997 was gewijd aan een hoorzitting met leden van het wervingscollege en van de adviescomités.

# **I. — INLEIDING DOOR DE HEER GEERT BOURGEOIS, MEDE-INDIENER VAN HET WETSVOORSTEL**

Dit wetsvoorstel is een bijdrage aan het streven naar een objectivering van de benoemingen in de magistratuur.

De tekst die voorligt, beoogt een einde te maken aan de mogelijkheid om een plaatsvervanger als zetelend rechter te benoemen, zonder dat de betrokkene het daartoe vereiste examen heeft afgelegd.

Deze uitzonderlijke wijze van benoemen, waarin noch de tekst noch de voorbereidende werken van de initiële wet van 18 juli 1991 voorzagen, werd er via een overgangsbepaling aan toegevoegd (wet van 6 augustus 1993).

De overgangsbepaling werd vervolgens gedeeltelijk vernietigd door het Arbitragehof (arrest n° 53/94 van 29 juli 1994). Ingevolge dit arrest konden nog slechts de plaatsvervangers, benoemd voor de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991, zonder examen tot zetelend magistraat worden benoemd.

Deze bepaling was niettemin de basis van 116 benoemingen sedert oktober 1993 (datum waarop de wet van 18 juli 1991 van kracht werd).

In het licht van de verantwoording van de voorliggende tekst zou het interessant zijn om van de minister te vernemen hoeveel personen tot plaatsvervangers benoemd werden tussen de bespreking van de wet van 18 juli 1991 en de inwerkingtreding ervan op 1 oktober 1993.

Voorts stelt het lid ook de vraag hoeveel plaatsvervangers in concurrentie met geslaagden benoemd

été nommés. Cette donnée pourrait être particulièrement intéressante, dans la mesure où elle permet de savoir si la loi du 6 août 1993 a été correctement appliquée. Il ressort en effet des travaux préparatoires de cette loi que l'objectif a toujours été de donner la priorité aux lauréats des examens.

M. Bourgeois rappelle également que l'assemblée plénière de la Chambre a demandé l'urgence pour la proposition à l'examen.

Il annonce également qu'il présentera une série d'amendements techniques.

## II. — DISCUSSION GENERALE

### 1. Points de vue des membres

M. Duquesne fait tout d'abord observer qu'il convient de replacer la modification de la loi intervenue en 1993 dans son contexte.

A cette époque, le législateur a dû constater que le nombre de lauréats provenant des concours de recrutement était insuffisant pour pourvoir aux emplois vacants dans la magistrature et, en particulier, auprès des parquets.

C'est la raison pour laquelle une possibilité de nomination supplémentaire consistant à permettre la nomination de magistrats suppléants, a été prévue par le biais de la disposition transitoire. Il convient cependant d'ajouter que le législateur a précisé très clairement que cette disposition transitoire ne pouvait servir à contourner la loi. L'intervenant renvoie à son intervention lors de la discussion de cette loi à la Chambre. A cette occasion, il avait notamment cité l'exemple d'un magistrat suppléant qui n'aurait pas réussi l'examen d'aptitude professionnelle, mais pourrait malgré tout être nommé en application de la disposition transitoire. Il conviendrait de respecter la volonté du législateur dans la pratique, en tenant compte notamment du contexte actuel dans lequel ce débat s'inscrit.

Les lauréats des concours de recrutement et des examens d'aptitude professionnelle restent indéniablement prioritaires.

M. Duquesne rappelle également que ces examens n'ont pas pour but d'évaluer les connaissances théoriques des candidats, mais de juger leur maturité.

Il paraît par ailleurs utile de tester lors d'un stage d'autres qualités que l'on peut attendre de la part d'un magistrat, notamment le bon sens, le réalisme, l'humanité et la fermeté.

Il paraît en outre nécessaire que les juges aient également la possibilité de se perfectionner en permanence dans des cycles de formation complémentaire (cf. l'Ecole nationale de la magistrature en France).

\*  
\* \*

werden. Dit zou een zeer relevant gegeven kunnen zijn omdat daaruit kan afgeleid worden of de wet van 6 augustus 1993 correct werd toegepast. Uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt immers dat het steeds de bedoeling was om voorrang te geven aan de geslaagden van de examens.

De heer Bourgeois herinnert er nog aan dat het onderhavige wetsvoorstel door de plenaire vergadering van de Kamer als dringend gekarakteriseerd werd.

Hij kondigt tevens aan dat hij een aantal technische amendementen heeft ingediend.

## II. — ALGEMENE BESPREKING

### 1. Standpunten van de leden

De heer Duquesne wijst er allereerst op dat de wijziging van de wet die in 1993 werd doorgevoerd in het juiste kader moet worden geplaatst.

De wetgever diende op dat ogenblik immers vast te stellen dat het aantal laureaten van de wervingsexamens niet volstond om de vacatures in de magistratuur, en in het bijzonder bij het parket, in te vullen.

Dat is de reden waarom er via de overgangsbepaling een bijkomende mogelijkheid tot benoeming gerealiseerd werd die erin bestond dat ook plaatsvervangende magistraten konden benoemd worden. Het dient echter onderstreept dat de wetgever zeer duidelijk heeft verklaard dat deze overgangsbepaling niet gebruikt mocht worden om de wet te omzeilen. De spreker verwijst naar zijn tussenkomst bij de bespreking van deze wet in de Kamer tijdens welke hij meer bepaald het voorbeeld aanhaalde van een plaatsvervangend magistrat die niet zou geslaagd zijn voor het examen beroepsbekwaamheid en toch, via de overgangsbepaling zou kunnen benoemd worden. Het zou nuttig zijn om te weten of de wil van de wetgever in de praktijk gerespecteerd werd, mede gelet op de huidige context waarin dit debat wordt gevoerd.

De laureaten van de vergelijkende wervingsexamens en van de examens voor beroepsbekwaamheid blijven ontegensprekelijk de voorkeur genieten.

De heer Duquesne herhaalt bij deze gelegenheid dat deze examens niet de schoolse kennis van de kandidaten mogen testen maar wel hun maturiteit.

Het lijkt overigens nuttig om de geslaagden tijdens een stage te testen op andere noodzakelijke kwaliteiten voor een magistrat zoals gezond verstand, realisme, humanisme en karaktervastheid.

Tevens lijkt het noodzakelijk dat de rechters ook de gelegenheid zouden krijgen om zich voortdurend verder te bekwamen in bijkomende vormingscycli (cf. de Franse Ecole Nationale de la Magistrature).

\*  
\* \*

*M. Van Parys* estime que la question à l'examen s'inscrit dans la problématique plus générale de la dépolitisation de la magistrature. Ce débat doit dès lors s'inscrire dans un contexte plus large.

*M. Van Parys* réfute l'affirmation selon laquelle la nomination des juges suppléants serait une affaire purement politique. L'intervenant fait observer que les suppléants sont des personnes d'expérience qui ont déjà siégé souvent.

En ce sens, leur nomination repose plutôt sur un critère objectif, à savoir leur expérience professionnelle. On pourrait peut-être objectiver encore davantage ce critère à l'avenir en subordonnant leur nomination définitive à une évaluation de leur prestation en tant que juge suppléant.

*M. Van Parys* demande enfin au ministre combien il y a actuellement d'emplois vacants dans la magistrature et dans quelle mesure ceux-ci peuvent être conférés aux lauréats du concours de recrutement.

\*  
\* \*

*M. Landuyt* déplore que l'on présente la nomination de juges suppléants comme le parfait moyen de contourner la loi. S'il est vrai que ces nominations ne sont soumises à aucun critère, il ne faut pas oublier que les juges suppléants ont en général une grande expérience du barreau. Quoi qu'il en soit, si ces juges suppléants sont régulièrement appelés à seconder les magistrats en place, ils seront habitués à rendre des jugements, de sorte que l'examen d'aptitude ne saurait poser de problème.

Le membre souligne, en guise de conclusion, qu'il paraît indiqué, dans le contexte actuel, de supprimer l'exception instaurée en 1993.

*M. Duquesne* rappelle que la nomination en tant que juge suppléant peut souvent être comparée à une espèce de distinction honorifique, qui n'est en outre assortie d'aucune limite de temps. La nomination en tant que juge suppléant n'a jamais été considérée comme une porte d'accès à la nomination définitive. L'intervenant estime que le débat doit tenir compte de toutes ces nuances.

Lui aussi demande au ministre certains chiffres pour pouvoir se faire une idée plus précise des conséquences éventuelles de cette initiative législative.

\*  
\* \*

*M. Van Belle* estime qu'une nomination à la fonction de suppléant revêt toujours au premier chef un caractère politique. C'est tout simplement faire preu-

*De heer Van Parys* is van oordeel dat het punt dat thans aan de orde is ook als een onderdeel van de meer algemene problematiek van de depolitisering van de magistratuur moet worden beschouwd. Deze discussie moet bijgevolg in een ruimere context worden gesitueerd.

*De heer Van Parys* spreekt de bewering tegen dat de benoemingen van plaatsvervangers zuiver politieke beslissingen zouden zijn. De spreker merkt op dat de plaatsvervangers mensen met ervaring zijn die reeds vaak gezeteld hebben.

In die zin steunt hun benoeming eerder op een objectief gegeven, met name hun beroepservaring. In de toekomst kan dit gegeven misschien nog meer geobjectiveerd worden door een definitieve benoeming van een evaluatie van die prestaties te laten afhangen.

Tenslotte wenst *de heer Van Parys* van de minister te vernemen hoeveel vacatures er thans in de magistratuur zijn en in hoeverre die openstaande betrekkingen kunnen ingenomen worden door de geslaagden van de wervingsexamens.

\*  
\* \*

*De heer Landuyt* merkt op dat de benoeming van plaatsvervangers onterecht wordt voorgesteld als de mogelijkheid bij uitstek om de wet te omzeilen. Het is inderdaad zo dat deze benoemingen niet aan criteria gebonden zijn. Toch mag niet uit het oog worden verloren dat de plaatsvervangende rechters meestal over een behoorlijke balieërvaring beschikken. Wat er ook van zij, indien het zo is dat deze plaatsvervangers regelmatig de rechters bijspringen, dan zullen ze het gewoon zijn om vonnissen te maken en dan kan een bekwaamheidsexamen ook geen probleem zijn.

Het lid besluit dat het in de huidige tijdsgeest aangewezen lijkt om de uitzondering die in 1993 werd ingevoerd, af te schaffen.

*De heer Duquesne* herinnert eraan dat de benoeming tot plaatsvervanger vaak als een soort eervolle onderscheiding kan beschouwd worden, die bovendien een onbeperkt karakter in de tijd heeft. De benoeming tot plaatsvervanger werd nooit beschouwd als een toegangspoort tot de definitieve benoeming. De spreker meent dat in deze discussie met al die nuances moet worden rekening gehouden.

Ook hij wil van de minister een aantal cijfergegevens om een beter inzicht te krijgen in de eventuele gevolgen van dit wetgevend initiatief.

\*  
\* \*

*De heer Van Belle* meent dat de benoeming als plaatsvervanger steeds in de eerste plaats een politieke benoeming is. Het is eenvoudig inconsequent

ve d'inconséquence que de vouloir exclure un groupe de candidats de l'examen.

Si l'on veut objectiver les nominations dans la magistrature, il faut assumer ce choix dans tous les domaines et jusqu'au bout.

\*  
\*   \*

*M. Verherstraeten* fait observer une nouvelle fois qu'une série de magistrats suppléants font du très bon travail. Si ces candidats n'étaient plus directement susceptibles d'être nommés à titre définitif, cela poserait une série de nouveaux problèmes. Qui voudra encore siéger en tant que magistrat suppléant à l'avenir et cette fonction ne sera-t-elle jamais rémunérée ?

*Mme de T'Serclaes* préconise une approche nuancée du problème.

S'il est vrai qu'une nomination à la fonction de juge suppléant ne peut servir de prétexte pour contourner la loi relative au recrutement des magistrats et procéder à des nominations politiques, il faut quand même tenir compte de la contribution utile qu'apportent les juges suppléants à l'administration de la justice.

L'intervenante demande que l'on soit attentif à la question du statut des magistrats suppléants, qui exercent fréquemment leurs fonctions à titre bénévole.

*M. Barzin* estime qu'un problème se pose également en ce qui concerne la qualification des jugements rendus par des juges suppléants.

Etant donné que ces personnes n'ont pas prouvé qu'elles possédaient l'aptitude professionnelle requise, leurs décisions pourraient avoir une valeur juridique moindre.

La proposition du ministre de créer des chambres où siègeraient des conseillers suppléants est-elle dès lors encore défendable ?

\*  
\*   \*

*Le représentant du ministre* fait observer que tous les suppléants nommés entre 1991 et 1993 ont toujours été désignés à des fonctions vacantes dans le cadre existant.

Les cadres du personnel étant fixés par la loi, toute opération « de rattrapage » aurait été impossible.

Le problème qui se pose actuellement tient au fait que les candidats ne sont pas suffisamment nombreux pour pourvoir aux emplois vacants. Cela ne provient pas d'un manque de lauréats aux concours, mais d'un manque de candidats pour les emplois vacants. Depuis l'organisation des examens d'aptitude professionnelle, force est de constater que les lau-

om een groep van kandidaten buiten het examen te willen houden.

Een keuze voor de objectivering van benoemingen in de magistratuur moet resoluut en over de ganse lijn doorgetrokken worden.

\*  
\*   \*

*De heer Verherstraeten* wijst er nogmaals op dat een aantal plaatsvervangende magistraten zeer nuttig werk doet. Indien deze kandidaten niet meer rechtstreeks in aanmerking komen voor een definitieve benoeming dan stellen zich een aantal nieuwe problemen. Wie zal in de toekomst nog als plaatsvervangend magistraat willen zetelen en blijft dit een onbezoldigd ambt ?

*Mevrouw de T'Serclaes* is voorstander van een genuanceerde benadering van het probleem.

Al kan een benoeming tot plaatsvervanger geen voorwendsel zijn om de wet betreffende de werving van magistraten te omzeilen en verder aan politieke benoemingen te doen, toch moet er ook oog zijn voor de nuttige bijdrage die de plaatsvervangende magistraten leveren.

De spreekster vraagt aandacht voor het statuut van de plaatsvervangende magistraat die zijn opdracht vaak onbezoldigd vervult.

*De heer Barzin* meent dat er zich ook een probleem stelt met betrekking tot de kwalificatie van de vonnissen van plaatsvervangers.

Aangezien deze personen niet bewezen hebben over de vereiste beroepsbekwaamheid te beschikken, zouden hun beslissingen een lagere juridische waarde kunnen krijgen.

Is het voorstel van de minister om kamers met plaatsvervangende raadsheren te creëren dan nog verdedigbaar ?

\*  
\*   \*

*De vertegenwoordiger van de minister* merkt op dat al de plaatsvervangers die tussen 1991 en 1993 benoemd werden steeds aangewezen werden voor vacante functies in de bestaande personeelsformatie.

Aangezien de personeelsformaties bij wet worden vastgelegd zou een zogenaamde « inhaaloperatie » onmogelijk geweest zijn.

Het probleem dat zich thans stelt heeft te maken met het feit dat er onvoldoende kandidaten zijn om de openstaande betrekkingen in te vullen. Dat is geen gevolg van een gebrek aan laureaten van de examens maar wel van een tekort aan kandidaten voor de openstaande betrekkingen. Sedert de bekwaamheidsexamens georganiseerd worden heeft

réats ne posent pas immédiatement leur candidature mais attendent qu'un emploi qui leur convient se libère.

Ils ne présentent en outre pratiquement jamais leur candidature à une fonction du ministère public.

Aussi le gouvernement envisage-t-il de limiter la durée de validité des examens.

Le statut financier des suppléants est réglé par les articles 378 et 379 du Code judiciaire. Ces dispositions permettent de rémunérer une suppléance de longue durée.

Le représentant du ministre constate que les suppléants ont des profils très divers. Certains deviennent suppléants pour compléter leur activité professionnelle en siégeant en tant que juge, d'autres ont un cabinet florissant et considèrent plutôt leur nomination comme une reconnaissance particulière ou un titre honorifique.

\*  
\* \*

*M. Bourgeois* s'oppose à ce que l'examen de sa proposition soit reporté jusqu'à ce que le débat sur la dépolitisation de la magistrature soit terminé et que l'on ait modifié l'article 151 de la Constitution.

Il s'agit de faire preuve d'une certaine cohérence.

Dès que les chiffres annoncés par le gouvernement seront disponibles, on pourra commencer la discussion des articles.

## 2. Réponses du ministre de la Justice

Le ministre fournit les chiffres suivants :

### I. Nombre de juges suppléants

1. Nombre total de juges suppléants : 1 642.
2. Nombre de juges suppléants nommés entre le 1<sup>er</sup> janvier 1991 et le 1<sup>er</sup> octobre 1993 : 188.
3. Nombre de juges suppléants nommés après le 1<sup>er</sup> octobre 1993 : 360.
4. Nombre de juges suppléants nommés entre le 1<sup>er</sup> janvier 1989 et le 1<sup>er</sup> janvier 1991 : 228.
5. Le service n'est pas en mesure de fournir des renseignements sur le nombre de notaires-juges suppléants, d'avocats-juges suppléants, etc. (Une grande majorité des juges suppléants sont avocats, les autres sont notaires).

### II. Juges suppléants nommés magistrat

1. Nombre de juges suppléants nommés magistrat après le 1<sup>er</sup> octobre 1993 : 116.

men moeten vaststellen dat de laureaten niet meteen postuleren maar dat zij afwachten tot er zich een voor hen geschikte vacature voordoet.

Bovendien postuleren zij nagenoeg nooit voor een functie bij het openbaar ministerie.

De regering overweegt daarom de geldigheidsduur van de examens te beperken.

Het financieel statuut van de plaatsvervanger wordt geregeld in de artikelen 378 en 379 van het Gerechtelijk Wetboek. Ingevolge deze bepalingen kan een plaatsvervanging van langere duur vergoed worden.

De vertegenwoordiger van de minister stelt vast dat het profiel van plaatsvervanger gevarieerd is. Sommigen worden plaatsvervanger om hun beroepsactiviteit aan te vullen met prestaties als zetelend rechter, anderen hebben zelf een drukke praktijk en beschouwen de benoeming eerder als een bijzondere erkenning of als een eretitel.

\*  
\* \*

*De heer Bourgeois* kant zich tegen een uitstel van deze bespreking totdat de discussie over de depolitisering van de magistratuur zal afgelopen zijn en de wijziging van artikel 151 van de Grondwet zal gerealiseerd zijn.

Het gaat er thans om een zekere consequentie aan de dag te leggen.

Zodra de cijfergegevens die door de regering aangekondigd werden beschikbaar zijn kan de artikelsgewijze bespreking worden aangevat.

## 2. Antwoorden van de minister van Justitie

De minister verstrekt de volgende cijfergegevens :

### I. Aantal plaatsvervangende rechters

1. Totaal aantal plaatsvervangende rechters : 1 642.
2. Aantal plaatsvervangende rechters benoemd tussen 1 januari 1991 en 1 oktober 1993 : 188.
3. Aantal plaatsvervangende rechters benoemd na 1 oktober 1993 : 360.
4. Aantal plaatsvervangende rechters benoemd tussen 1 januari 1989 en 1 januari 1991 : 228.
5. De dienst is niet in staat inlichtingen te verstrekken over het aantal notarissen-plaatsvervangende rechters, advocaten-plaatsvervangende rechters, enz. (Een grote meerderheid van de plaatsvervangende rechters is advocaat, de overigen zijn notaris).

### II. Tot magistraat benoemde plaatsvervangende rechters

1. Aantal plaatsvervangende rechters dat na 1 oktober 1993 tot magistraat benoemd werd : 116.

2. Nombre de juges suppléants susceptibles d'être nommés magistrat sur base des dispositions transitoires : 1 281.

3. Le service n'est pas en mesure de fournir des renseignements sur l'ancienneté de service moyenne.

### III. Chiffres concernant les inscriptions et les réussites à l'examen d'aptitude professionnelle et les stagiaires judiciaires

1. Vous trouverez ci-dessous un tableau reprenant, par session, le nombre d'inscriptions, de participants et de réussites aux examens d'aptitude professionnelle et concours d'admission au stage judiciaire.

2. Nombre de stagiaires nommés (depuis le 1<sup>er</sup> octobre 1993) : 62.

3. Nombre de lauréats de l'examen d'aptitude nommés (depuis le 1<sup>er</sup> octobre 1993) : 62.

4. Nombre de places vacantes pour les grades de base (substitut, juge, juge de paix, juge de police) : 83.

2. Aantal plaatsvervangende rechters die op grond van de overgangsbepalingen in aanmerking komen om tot magistraat te worden benoemd : 1 281.

3. De dienst is niet in staat om inlichtingen te verstrekken over de gemiddelde dienstanciënniteit.

### III. Cijfergegevens over inschrijvingen en slaagpercentages voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en over de gerechtelijke stagiairs

1. Hieronder wordt een tabel afgedrukt die, per zittijd, het aantal inschrijvingen, deelnemers en geslaagden vermeldt voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en voor de toelatingsproef voor de gerechtelijke stage.

2. Aantal benoemde stagiairs (sinds 1 oktober 1993) : 62.

3. Aantal geslaagde kandidaten voor het examen inzake beroepsbekwaamheid die sinds 1 oktober 1993 benoemd werden : 62.

4. Aantal vacatures voor de basisgraden (substituut, rechter, vrederechter, politierechter) : 83.

#### Examen d'aptitude professionnelle

#### Examen inzake beroepsbekwaamheid

| Session d'examen<br>—<br>Zittijd | Rôle linguistique<br>—<br>Taalrol | Nombre d'inscriptions<br>—<br>Aantal inschrijvingen | Participants effectifs (A)<br>—<br>Effectieve deelnemers (A) | Lauréats de l'épreuve écrite<br>—<br>Laureaten schriftelijke proef | Lauréats de l'épreuve orale (B)<br>—<br>Laureaten mondelinge proef (B) | Taux de réussite (B/A)<br>—<br>Slaagpercentage (B/A) |
|----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| 1992-1993 .....                  | N                                 | 149                                                 | 115                                                          | 35                                                                 | 20                                                                     | 17 %                                                 |
|                                  | F                                 | 72                                                  | 61                                                           | 13                                                                 | 8                                                                      | 13 %                                                 |
| 1993-1994 .....                  | N                                 | 86                                                  | 64                                                           | 29                                                                 | 16                                                                     | 25 %                                                 |
|                                  | F                                 | 68                                                  | 56                                                           | 24                                                                 | 18                                                                     | 32 %                                                 |
| 1994-1995 .....                  | N                                 | 275                                                 | 220                                                          | 97                                                                 | 44                                                                     | 20 %                                                 |
|                                  | F                                 | 188                                                 | 145                                                          | 48                                                                 | 25                                                                     | 17 %                                                 |
| 1995-1996 .....                  | N                                 | 296                                                 | 232                                                          | 62                                                                 | 30                                                                     | 13 %                                                 |
|                                  | F                                 | 210                                                 | 178                                                          | 44                                                                 | 28                                                                     | 16 %                                                 |

#### Concours d'admission au stage judiciaire

#### Vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage

| Session d'examen<br>—<br>Zittijd | Rôle linguistique<br>—<br>Taalrol | Nombre d'inscriptions<br>—<br>Aantal inschrijvingen | Participants effectifs (A)<br>—<br>Effectieve deelnemers (A) | Lauréats de l'épreuve écrite<br>—<br>Laureaten schriftelijke proef | Lauréats de l'épreuve orale (B)<br>—<br>Laureaten mondelinge proef (B) | Taux de réussite (B/A)<br>—<br>Slaagpercentage (B/A) |
|----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| 1992-1993 .....                  | N                                 | 67                                                  | 50                                                           | 19                                                                 | 15                                                                     | 30 %                                                 |
|                                  | F                                 | 45                                                  | 38                                                           | 22                                                                 | 15                                                                     | 39 %                                                 |
| 1993-1994 .....                  | N                                 | 74                                                  | 43                                                           | 25                                                                 | 19                                                                     | 44 %                                                 |
|                                  | F                                 | 81                                                  | 61                                                           | 23                                                                 | 15                                                                     | 24 %                                                 |
| 1994-1995 .....                  | N                                 | 209                                                 | 136                                                          | 37                                                                 | 17                                                                     | 12 %                                                 |
|                                  | F                                 | 118                                                 | 69                                                           | 22                                                                 | 10                                                                     | 14 %                                                 |
| 1995-1996 .....                  | N                                 | 208                                                 | 143                                                          | 57                                                                 | 32                                                                     | 22 %                                                 |
|                                  | F                                 | 150                                                 | 100                                                          | 38                                                                 | 25                                                                     | 25 %                                                 |

Commentant ces données, *le ministre* fait observer qu'il y a actuellement 1 642 juges suppléants, dont 1 281 admissibles à une nomination dans la magistrature.

Cent quatre-vingt-huit juges suppléants ont été nommés dans la période qui s'est écoulée entre l'examen et l'entrée en vigueur de la loi du 18 juillet 1991. Au cours d'une période biennale comparable qui a précédé, deux cent vingt-huit juges suppléants avaient été nommés. On ne peut donc affirmer qu'il a été procédé à la nomination en masse de juges suppléants tout juste avant l'entrée en vigueur de la loi.

Depuis le 1<sup>er</sup> octobre 1993, il a été procédé à la nomination de 116 juges suppléants sur un total de 337 nominations de base (ce qui correspond environ à un rapport d'un tiers) et près d'une centaine de ces juges suppléants étaient déjà des magistrats (exemple : un substitut qui est nommé juge). Le tiers restant des nominations concerne pour moitié des lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle (62) et pour moitié des lauréats du concours d'admission au stage judiciaire (62). Il ne faut en effet pas perdre de vue qu'en vertu du nouveau système applicable aux stagiaires judiciaires, ceux-ci ne sont admissibles à une nomination qu'après avoir effectué un stage de dix-huit mois en ce qui concerne ceux qui sollicitent une fonction au parquet, et de trente-six mois en ce qui concerne ceux qui postulent un poste de juge. Concrètement, les premiers stagiaires judiciaires n'ont été admissibles à une nomination au parquet que depuis avril 1995 (lauréats 1993) et depuis avril 1996 (lauréats 1994). La quasi-totalité des candidats faisant partie de ce dernier groupe ont été nommés (36 l'ont été en 1995 et 15 en 1996). En ce qui concerne les lauréats admis au stage de trente-six mois, seuls les candidats ayant débuté leur stage en 1993 sont admissibles à une nomination. Cinq d'entre eux ont déjà été nommés. Quant aux autres, ils commentent seulement à postuler une fonction.

De plus, l'an dernier il a été procédé à une modification de la loi afin d'augmenter le nombre de candidats admis au stage, entre autres pour remédier à la pénurie de candidats aux emplois de substituts.

En principe, les lauréats à l'examen d'aptitude professionnelle sont immédiatement disponibles. Soixante-deux lauréats sur 169 ont été nommés. On constate cependant qu'un quart des lauréats n'a pas fait acte de candidature. Cela peut s'expliquer par diverses raisons : (meilleure) situation dans le secteur privé, intérêt mitigé pour les emplois au parquet (on brigue principalement les emplois au siège) le fait que certains ne remplissent pas les conditions de nomination (expérience, etc.).

Il s'ensuit que pour la période précédente, on a dû faire appel à des juges suppléants. On peut d'ailleurs déduire des chiffres relatifs aux nominations de suppléants au siège (depuis 1995) et au parquet (depuis 1994) que le nombre de nominations de suppléants

In zijn toelichting bij die gegevens, merkt *de minister* het volgende op : op dit ogenblik zijn er 1 642 plaatsvervangende rechters waarvan er 1 281 in aanmerking komen voor een benoeming in de magistratuur.

In de periode tussen de bespreking van de wet van 18 juli 1991 en de inwerkingtreding ervan, werden 188 plaatsvervangende rechters benoemd. In een vergelijkbare voorafgaande periode van twee jaar werden er 228 benoemd. Er kan dus niet worden beweerd dat in extremis werd overgegaan tot het massaal benoemen van plaatsvervangende rechters kort voor de inwerkingtreding van deze wet.

Sedert 1 oktober 1993 werden er op een totaal van 337 basisbenoemingen, 116 (ongeveer een derde) plaatsvervangende rechters benoemd, daarnaast werden een kleine honderdtal kandidaten benoemd die reeds magistraat waren (bijvoorbeeld substituut die rechter wordt benoemd). Het overige derde bestond voor de ene helft uit laureaten van het examen « beroepsbekwaamheid » (62) en voor de andere helft uit geslaagden van het examen dat toegang geeft tot de gerechtelijke stage (62). Er mag echter niet uit het oog verloren worden dat — volgens het nieuwe systeem voor de gerechtelijke stagiairs — pas beschikbaar zijn voor benoeming na het doorlopen van een stageperiode van achttien maanden voor diegenen die zich kandidaat stellen voor een betrekking bij het parket, en van zesendertig maanden voor diegenen die zich kandidaat stellen voor een ambt als rechter. Concreet zijn de eerste gerechtelijke stagiairs pas voor benoeming op het parket beschikbaar geworden vanaf april 1995 (lichting 1993) en vanaf april 1996 (lichting 1994). Zo goed als alle kandidaten van deze laatste groep werden benoemd (36 in 1995, en 15 in 1996). Wat de lange stageperiode betreft zijn enkel kandidaten beschikbaar uit de lichte 1993, waarvan er een vijftal werden benoemd. Deze kandidaten beginnen overigens nu pas te postuleren.

Bovendien is het afgelopen jaar een wetswijziging doorgevoerd om het aantal stagiairs die toegelaten worden tot de stage op te trekken, onder meer om te verhelpen aan het gebrek aan kandidaten voor betrekkingen van substituut.

De laureaten van de examens inzake de beroepsbekwaamheid zijn in principe onmiddellijk beschikbaar. Van de 169 laureaten zijn er 62 benoemd. Er wordt echter vastgesteld dat een vierde van de laureaten niet postuleert. Diverse redenen kunnen hieraan ten grondslag liggen : een (betere) betrekking in de privé sector, een beperkte interesse voor betrekkingen bij het parket (men ambieert vooral de ambten bij de zetel), het niet beantwoorden aan de benoemingsvoorwaarden (ervaring, enz.).

Dit heeft tot gevolg gehad dat voor de voorgaande periode beroep moest worden gedaan op plaatsvervangende rechters. Uit de cijfergegevens betreffende het aantal benoemingen van plaatsvervaarders voor de zetel (sedert 1995) en voor het parket (sedert



diminue. Toute évaluation définitive en la matière serait toutefois prématurée.

### 3. Répliques

*M. Willems* suppose que si l'on supprimait le système de magistrats suppléants, le nombre de candidats convenables serait insuffisant. *Le ministre* confirme que c'est possible.

A *M. Bourgeois*, qui rappelle qu'il avait demandé au ministre de lui fournir des chiffres concernant le concours de candidats, parmi les lauréats d'un examen et les suppléants, *le ministre* répond que ces données ne sont pas disponibles, étant donné qu'il faudrait consulter tous les dossiers individuels.

*M. Bourgeois* commente ensuite les chiffres des lauréats disponibles (62 lauréats nommés sur 189, 127 restant disponibles). L'intervenant considère que la réserve de candidats comprend les 127 lauréats des examens d'aptitude professionnelle, les 36 lauréats du stage judiciaire et les lauréats de l'examen en cours. Constatant dès lors qu'une réserve de 300 à 350 candidats sera disponible, il n'est pas convaincu que cette réserve sera insuffisante. Globalement du reste, le nombre de lauréats est en augmentation. Il serait dès lors intéressant de pouvoir comparer le chiffre global cité et le nombre d'emplois vacants.

*Le ministre* juge que l'on ne tient pas suffisamment compte de la différence d'intérêt parmi les candidats pour les fonctions au parquet et au siège. Le problème est moins aigu en ce qui concerne le siège qu'en ce qui concerne le parquet.

*M. Bourgeois* estime cependant que le nombre d'emplois vacants diminue au parquet, surtout en comparaison avec le début de la période d'application de la loi. Selon le ministre, il y a actuellement 83 emplois vacants.

*M. Bourgeois* demande comment le ministre va remédier à ce problème, étant donné que les magistrats suppléants, précisément, ne sont pas intéressés par ces fonctions.

*Le ministre* constate effectivement que, dans deux groupes de candidats entrant en ligne de compte pour une nomination (les suppléants et les lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle), l'intérêt est beaucoup plus vif pour le siège que pour le parquet. Il estime toutefois qu'une solution est possible. Il convient de se tourner vers l'autre groupe, c'est-à-dire le groupe des candidats stagiaires judiciaires, qui s'est fortement étoffé cette année. Ce groupe n'a toutefois commencé le stage qu'en octobre 1996, de sorte que les nominations pour le parquet ne pourront intervenir qu'en avril 1998. Entre-temps, il faut cependant pourvoir les postes vacants.

1994), kan trouwens worden afgeleid dat het aantal benoemde plaatsvervangers afneemt. Het is evenwel nog te vroeg om terzake een definitieve evaluatie te maken.

### 3. Replieken

*De heer Willems* gaat er van uit dat indien het stelsel van de plaatsvervangende magistraten zou worden afgeschaft er dan een tekort aan voldoende kandidaten zou ontstaan. De minister bevestigt dat dit tot de mogelijkheden behoort.

*De heer Bourgeois* wenst er op te wijzen dat hij de minister ook gevraagd had hem cijfers te bezorgen met betrekking tot de samenloop van kandidaten, tussen geslaagden voor een examen en plaatsvervangers. *De minister* antwoordt op de vraag van de heer Bourgeois dat deze gegevens niet beschikbaar zijn nu zij enkel maar door de raadpleging van alle individuele dossiers verkregen kunnen worden.

*De heer Bourgeois* vervolgt met commentaar op de cijfers van de beschikbare laureaten (62 benoemd op 189, blijft over : 127). Volgens hem bestaat de reserve aan kandidaten uit de 127 geslaagden voor de proeven inzake beroepsbekwaamheid, de 36 geslaagden voor het examen betreffende de gerechtelijke stage en de geslaagden voor het aan de gang zijnde examen. Hij stelt dan ook vast dat er een reserve van ongeveer 300 à 350 kandidaten beschikbaar wordt, en hij is niet overtuigd dat de reserve onvoldoende is. Globaal gezien neemt het aantal geslaagden overigens toe. Het zou dan ook zeer interessant kunnen zijn het voornoemd globaal cijfer te plaatsen tegenover het aantal vacatures.

*De minister* is van oordeel dat men onvoldoende rekening houdt met het verschil in belangstelling dat bestaat bij de kandidaten voor betrekkingen bij het parket en bij de zetel. Voor de zetel stelt het probleem zich minder, in tegenstelling tot het parket.

*De heer Bourgeois* is nochtans van mening dat het aantal vacatures daar afneemt, zeker in vergelijking met de beginperiode van de wet. Volgens de minister gaat het op dit ogenblik om 83 vacatures.

De heer Bourgeois is benieuwd hoe de minister dit probleem gaat verhelpen daar de plaatsvervangende magistraten juist niet geïnteresseerd zijn in deze functies.

*De minister* stelt inderdaad vast dat in twee groepen van voor benoeming in aanmerking komende kandidaten (de plaatsvervangers, de geslaagden in de proeven voor beroepsbekwaamheid), de interesse voor de zetel veel groter is dan voor het parket. Hij is wel van oordeel dat een oplossing mogelijk is. Er moet eerder gekeken worden naar de andere groep, te weten, de kandidaat gerechtelijke stagiairs, waarvan de groep dit jaar sterk is uitgebreid. Deze groep is echter pas met de stage gestart in oktober 1996 zodat hij pas voor benoeming in het parket beschikbaar wordt in april 1998. Ondertussen moeten de plaatsen evenwel opgevuld worden.

*M. Bourgeois* estime qu'une solution consisterait à rehausser l'attrait des fonctions au parquet et craint que la nomination de suppléants ne suffise pas.

*Le ministre* souligne qu'un certain nombre de mesures relatives aux traitements des magistrats du parquet ont déjà été prises sous le gouvernement précédent, plus particulièrement l'instauration de primes pour les services irréguliers et de nuit. La disparition complète d'une certaine hiérarchie n'est toutefois pas envisageable. Ceci doit également contribuer à rendre le travail plus attrayant au parquet.

\*  
\*   \*

*M. J.-J. Viseur* souligne que les magistrats suppléants ont un rôle essentiel à jouer dans les tribunaux. Ces suppléants sont d'ailleurs généralement toujours et presque immédiatement disponibles dans le corps des avocats et ils assurent la continuité du fonctionnement du tribunal. Doivent-ils réellement être mis sur pied d'égalité avec les candidats qui ont réussi un examen ? Autrement dit, ne doit-on en faire que de futurs magistrats potentiels ? On ne peut en effet oublier qu'un quart de ces lauréats ne postulent pas et adoptent une attitude attentiste.

On peut en fait distinguer trois catégories de juges suppléants. Premièrement, il y a ceux qui font œuvre utile en allégeant la charge de travail des tribunaux. Ensuite, il y a ceux qui — et c'est surtout le cas dans les justices de paix — remplacent le juge lorsqu'il est absent. Pour ces deux catégories, il serait préférable de conserver le régime actuel des magistrats suppléants, sans que cela implique la création d'une filière d'accès privilégié à la magistrature professionnelle. Enfin, il y a ceux qui, grâce à ce système des suppléants, veulent se ménager une voie d'accès privilégiée à la magistrature (assise).

L'intervenant estime que la solution de ce problème passe par le maintien du rôle des suppléants. Le recours aux lauréats des examens ne résoudra pas tous les problèmes. Il est en outre parfois difficile de satisfaire les desiderata des lauréats en ce qui concerne la répartition géographique des postes vacants. Ceux-ci ne sont dès lors pas automatiquement pourvus, même si le nombre de candidats correspond à celui des fonctions vacantes.

L'intervenant estime que l'idéal serait de conserver le système des juges suppléants tout en veillant à ce qu'il ne soit pas un moyen de se ménager un accès

*De heer Bourgeois* ziet een oplossing in het aantrekkelijker maken van het statuut van de betrekkingen bij het parket en vreest dat de loutere benoeming van plaatsvervangers niet zal volstaan.

*De minister* wijst erop dat onder de vorige regering toch reeds een aantal maatregelen werden genomen die betrekking hebben op de lonen aan parketmagistraten meer in het bijzonder door de invoering van premies voor onregelmatige- en nachtdiensten. Een bepaalde hiërarchie mag op dit domein echter niet volledig verdwijnen. Ook dit moet het werk bij het parket ergens aantrekkelijk maken.

\*  
\*   \*

*De heer J.-J. Viseur* benadrukt dat de plaatsvervangende magistraten in de rechtbanken een essentiële rol te spelen hebben. Deze plaatsvervangers zijn in de regel immers steeds en bijna onmiddellijk beschikbaar uit het advocatenkorps en zorgen voor de continuïteit in de werking van de rechtbank. Moeten zij werkelijk volledig gelijkgeschakeld worden met kandidaten die voor een examen slaagden en moet er met andere woorden enkel potentiële toekomstige magistraten van gemaakt worden. Er mag immers niet uit het oog verloren worden dat van deze groep geslaagden er toch een vierde is dat niet postuleert en een afwachende houding aanneemt.

De groep van plaatsvervangende magistraten kan eigenlijk in drie categoriën ingedeeld worden. Eerst zijn er zij die een nuttige bijdrage leveren om de werklast bij de rechtbank helpen te verlichten. Vervolgens zijn er zij — en dit is vooral het geval bij de vrederechten — die de rechter bij afwezigheid vervangen. Voor deze beide groepen zou het huidige regime aangaande plaatsvervangende magistraten best behouden blijven, zonder dat dit een bevoorrechte toegang tot de professionele magistratuur zou impliceren. Tenslotte is er de categorie van diegenen die via het stelsel van de plaatsvervangers zich een bevoorrechte toegang wil verschaffen tot de (zittende) magistratuur.

Een oplossing van het probleem bestaat volgens de spreker in het behoud van de rol van de plaatsvervangers. Laureaten van examens alleen kunnen de problematiek niet volledig tot een oplossing brengen. Bovendien is de afstemming van de wensen van de laureaten op de geografische spreiding van de vacante plaatsen soms bijzonder moeilijk. De vacante plaatsen worden bijgevolg niet automatisch opgevuld zelfs indien er een even groot aantal beschikbare kandidaten zijn.

Volgens de spreker zou de ideale oplossing erin bestaan dat het stelsel van plaatsvervangende rechters wordt behouden, maar dat men erover waakt dat

privilegié à la magistrature sans passer par la filière normale.

\*  
\* \*

*M. Willems* partage en grande partie l'avis de *M. Bourgeois* en ce qui concerne la nomination de personnes moins qualifiées à des fonctions de magistrat grâce au système des juges suppléants. Il tient toutefois à faire observer que la raison essentielle du moindre attrait exercé par l'exercice d'une fonction au parquet ne réside pas entièrement dans la rémunération, mais qu'elle tient plutôt au climat et à la charge du passé (l'époque des « nominations politiques »). Il faut certainement rendre ces fonctions plus attrayantes.

Il ne faut pas oublier non plus qu'il existe un grand nombre d'avocats plus âgés, qui ont acquis une grande expérience comme magistrat suppléant et qui peuvent encore faire œuvre utile. On dispose dès lors d'une réserve importante qui, à condition de la soumettre à une certaine procédure d'évaluation, ne peut pas être purement et simplement écartée.

L'intervenant craint que si la proposition de loi de *M. Bourgeois* est adoptée telle quelle, la situation des magistrats suppléants ne se dégrade sérieusement. Ils ne perçoivent en effet actuellement aucune rémunération du chef de leurs tâches principales (par exemple, pour rendre des jugements) et pour bon nombre d'entre eux, cette fonction de magistrat suppléant constituerait en fait une référence pour pouvoir poser ultérieurement leur candidature à un emploi effectif dans la magistrature. Si cette possibilité leur est retirée, les meilleurs suppléants renonceront à occuper cette fonction.

\*  
\* \*

*M. Delathouwer* estime qu'une réserve de quelque 450 candidats est suffisante en ce qui concerne les emplois du siège. Il reconnaît qu'il se pose un problème au niveau du parquet. L'intervenant répète, au nom de son groupe, qu'un suppléant suffisamment qualifié n'éprouvera aucune difficulté à accéder à la fonction par la voie normale. À l'heure actuelle, l'opinion publique ne comprendrait d'ailleurs pas que l'on ne suive pas la voie proposée par *M. Bourgeois*. L'intervenant continue dès lors à soutenir cette position.

\*  
\* \*

*M. Giet* peut se rallier aux considérations émises par *M. J.-J. Viseur*. On peut comprendre que l'on ne puisse maintenir indéfiniment un système d'accès privilégié à la magistrature pour les suppléants. Le

het geen middel uitmaakt om zich via een bevoorrechte weg een andere dan de normale toegang tot de magistratuur te verschaffen.

\*  
\* \*

*De heer Willems* kan grotendeels akkoord gaan met de basisvisie van de heer *Bourgeois* met betrekking tot het opnemen in de magistratuur — via het systeem van de plaatsvervangers — van minder geschikte personen. Toch wenst hij er ook op te wijzen dat de hoofdoorzaak van de mindere aantrekkelijkheid van een functie bij het parket niet volledig ligt bij de bezoldiging, het gaat eerder om het klimaat en de last van het verleden (het tijdperk van de « politieke benoemingen »). De aantrekkelijkheid moet zeker worden verbeterd.

Ook mag niet uit het oog worden verloren dat er een groot aantal oudere advokaten bestaan met heel wat ervaring als plaatsvervangend magistraat, en die nog nuttig werk kunnen verrichten. Men beschikt dus over een grote reserve die mits onderwerping aan een bepaalde evaluatieprocedure, niet zomaar mag opzij geschoven worden.

De spreker vreest dat als het voorstel *Bourgeois* onverkort zou worden ingevoerd, de toestand van de plaatsvervangende magistraten erg zou verslechteren. Zij krijgen op dit ogenblik immers geen vergoedingen voor hun hoofdtaken (bijvoorbeeld voor het vellen van vonnissen) en voor velen van deze groep was deze functie van plaatsvervangend magistraat eigenlijk een referentie om later effectief te kunnen solliciteren naar een volwaardige betrekking in de magistratuur. Als deze mogelijkheid wegvalt zullen ook de besten uit de groep van de plaatsvervangers verdwijnen.

\*  
\* \*

*De heer Delathouwer* is van oordeel dat een reserve van ongeveer 450 kandidaten voldoende is voor de betrekkingen bij de zetel. Hij geeft toe dat er zich voor het parket een probleem stelt. Spreker herhaalt het standpunt van zijn fractie dat een plaatsvervanger die voldoende gekwalificeerd is geen problemen zal ondervinden om te slagen voor de normale toegang tot het ambt. Op dit ogenblik zou het trouwens slecht bij de publieke opinie overkomen om niet de weg te volgen die door de heer *Bourgeois* wordt voorgesteld. De spreker kan deze houding dan ook nog blijven steunen.

\*  
\* \*

*De heer Giet* kan zich vinden in de overwegingen van de heer *J.-J. Viseur*. Het is begrijpelijk dat men niet ten eeuwigden dage voor de plaatsvervangers een systeem van bevoorrechte toegang tot de magistra-

régime transitoire, qui permettait de nommer sans examen des juges suppléants à la fonction de magistrat, n'était cependant pas si mauvais et n'aurait pas nécessairement dû être modifié. Parmi les suppléants, il y a en effet non seulement des avocats, mais aussi des personnes qui ne briguent pas nécessairement un emploi définitif de magistrat, mais qui entendent seulement apporter leur contribution au bon fonctionnement du tribunal local.

Il ne faut pas perdre de vue que le barreau constitue une très bonne école pour les futurs juges. Mais en se focalisant sur cet aspect, on ne ferait que déplacer le problème vers l'accès au barreau, qu'il conviendrait peut-être également de revoir. Si l'on nomme des personnes à la fonction de suppléant, il faut aussi accepter qu'elles veuillent et puissent exercer définitivement la fonction de juge, éventuellement sous certaines conditions. Il est nécessaire d'avoir une vision cohérente du problème et d'adopter une attitude correcte vis-à-vis des personnes qui ont exercé correctement la fonction de magistrat suppléant pendant de longues années.

\*  
\* \*

*M. Duquesne* estime que le système des juges suppléants est une bonne institution, qui a déjà fait ses preuves en cas de nécessité ou d'urgence. Malgré que la fonction ait souvent un caractère honorifique, il s'agit très souvent d'un véritable service à la population.

Ne pourrait-on du reste pas envisager de valoriser l'institution à l'avenir en lui confiant un rôle dans certaines initiatives que l'on envisage de prendre, telles que la médiation ? Il ne faut en effet pas perdre de vue qu'il s'agit en l'occurrence d'un groupe important de personnes disponibles.

L'intervenant estime également, comme *M. Giet*, que l'expérience acquise au barreau constitue une excellente préparation à la fonction de juge. Il renvoie à cet égard au système britannique où l'on ne devient juge qu'après une carrière exemplaire d'avocat. Un bon juge doit connaître non seulement le droit, mais aussi tous les aspects des problèmes les plus variés auxquels le justiciable peut être confronté. Le barreau est en ce sens une excellente école, notamment parce que l'on y apprend à relativiser beaucoup de choses et à nuancer les vérités absolues. Un magistrat frais émoulu, si brillant qu'il puisse être, qui n'a pas cette expérience peut parfois être enclin à prendre des positions trop catégoriques.

En fait, on devrait parvenir à un système équilibré dans lequel les avocats brillants, qui ont une grande

tuur kan in stand houden. Nochtans was het overgangsregime waarbij plaatsvervangende rechters, zonder examen, tot magistraat kunnen benoemd worden, niet zo slecht en was een wijziging terzake niet onontbeerlijk. De groep van plaatsvervangers moet wat zijn samenstelling betreft immers toch enigszins genuanceerd worden in de zin dat het hier, enerzijds, om advocaten gaat en anderzijds dikwijls om mensen die de functie van plaatsvervanger vervullen zonder daarom noodzakelijk een definitief ambt van magistraat te ambiëren, maar enkel willen bijdrage tot de goede werking van de plaatselijke rechtbank.

Wat echter niet uit het oog mag verloren worden is het feit dat de balie een zeer goede school vormt voor de toekomstige rechters. Maar zich hierop toespitsen zou enkel betekenen dat het probleem wordt verlegd naar het aspect van de toegang tot de balie, die misschien ook zou herzien moeten kunnen worden. Als men personen toelaat tot het stelsel van de plaatsvervangers dan moet men echter aanvaarden dat zij, eventueel mits bepaalde voorwaarden, ook het ambt van rechter definitief willen en kunnen uitoefenen. Er is nood aan een coherente visie op het probleem alsook aan een correcte houding ten opzichte van de mensen die het ambt van plaatsvervanger-de magistraat jarenlang goed hebben uitgeoefend.

\*  
\* \*

*De heer Duquesne* is van oordeel dat het stelsel van de plaatsvervangende rechters een goede instelling vormt die in nood- of dringende omstandigheden dikwijls effectieve hulp geboden heeft. Niettegenstaande de functie dikwijls een honoraire betekenis heeft, gaat het toch zeer dikwijls om een echte dienstverlening.

Kan trouwens niet overwogen worden om de instelling in de toekomst te valoriseren en haar een rol te laten spelen in initiatieven die men overweegt zoals bijvoorbeeld de bemiddeling. Er mag immers niet uit het oog verloren worden dat men hier met een grote groep beschikbare mensen te maken heeft.

Spreeker gaat akkoord met de stelling van de heer *Giet* dat de aan de balie opgedane ervaring een uitstekend voorbereiding vormt voor het ambt van rechter. Hij verwijst in dat verband naar het Britse systeem waar men pas rechter wordt na een voorbeeldige carrière als advocaat. Een goede rechter moet niet alleen kennis hebben van het recht, maar ook van de variëteit van problemen waarmee de rechtszoekende te maken kan hebben. Daarvoor is de balie een uitstekende leerschool, meer in het bijzonder omdat men er de relativiteit van veel dingen en de nuancering van absolute waarheden leert. Een pas afgestudeerde, zij het briljante, magistraat die deze ervaring niet heeft kan geneigd zijn soms te categorieke standpunten in te nemen.

In feite zou men moeten komen tot een evenwichtig stelsel waardoor de succesvolle advocaten met

expérience et qui ont réellement exercé la fonction de juge suppléant, auraient accès à la fonction de juge sans devoir passer par un examen, avec tous les risques qu'un tel examen comporte, surtout après une brillante carrière.

Faute d'un système suffisamment affiné, on risque toujours, dans le contexte actuel (réserve importante), de prendre ceux qui ne correspondent pas suffisamment au profil recherché. On pourrait ainsi contourner la législation. En ce sens, le système n'est pas si parfait. L'argument selon lequel « nécessité fait loi » était peut-être valable autrefois, lorsque l'on ne disposait pas des candidats ayant terminé leur stage. L'idée de M. Bourgeois est dès lors parfaitement défendable. L'intervenant comprend en effet que la plupart préfèrent un emploi au siège, où l'on peut dans certains cas, travailler tranquillement. En revanche, une fonction au parquet implique une plus grande responsabilité et une plus grande tension, surtout dans le climat actuel. Dès lors, ne faudrait-il pas envisager, surtout pour une première nomination, l'une ou l'autre forme de stage obligatoire au sein du parquet ? Ce stage pourrait en effet devenir un élément important de la formation, notamment par l'apprentissage du travail en équipe. On imposerait à ceux qui sollicitent une fonction au siège de suivre une formation au parquet. En tout état de cause, une simple adaptation barémique ne suffira pas à rendre les fonctions au parquet plus attrayantes.

M. Duquesne constate que, telle qu'elle est libellée, la proposition de loi à l'examen permet en fait de nommer, outre des juges suppléants, des juges suppléants honoraires. Il demande si de telles nominations ont effectivement eu lieu.

*Le ministre* répond que des juges suppléants honoraires ont effectivement été nommés, mais il ne peut en préciser le nombre, étant donné que les données y afférentes ne sont pas disponibles séparément et qu'il faudrait, pour ce faire, consulter chaque dossier individuel.

\*  
\* \*

*Le ministre* confirme qu'un grand nombre de juges suppléants ont été nommés depuis le 1<sup>er</sup> octobre 1993. Ils n'ont cependant plus aucun espoir de nomination à titre définitif, sans avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle. Tout ce qui se dit concernant la valorisation est exact.

Après avoir délibéré sur la proposition déposée par M. Bourgeois et analysé les éléments invoqués au cours de la discussion, le gouvernement souhaite proposer un certain nombre de mesures à la commission.

C'est ainsi que l'on pourrait prévoir, tant pour les lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle que pour les suppléants y assimilés en application de la

zeer veel ervaring en die de functie van plaatsvervangend magistraat effectief hebben uitgeoefend, toegang zouden krijgen tot het ambt van rechter zonder dat daarom van hen de deelname aan een examen kan worden gevraagd, met alle risico's van dien zeker na een succesvolle carrière.

Met een systeem dat niet genoeg verfijnd is bestaat in de huidige context (grote reserve) steeds het risico dat men degenen neemt die onvoldoende aan het geschetste profiel beantwoorden. Op dergelijke wijze zou de wetgeving omzeild kunnen worden. In die zin is het systeem niet zo goed. Het argument « nood breekt wet » was vroeger misschien geldig omdat men niet over de kandidaten beschikte die hun stage hadden beëindigd. De idee van de heer Bourgeois is dan ook volledig verdedigbaar. Spreker kan immers begrip opbrengen voor de voorkeur van de meesten naar een betrekking bij de zetel waar het in bepaalde gevallen soms rustig werken is. Een betrekking bij het parket daarentegen impliceert een grotere verantwoordelijkheid en meer spanning, zeker in het huidige klimaat. Moet dan, zeker voor een eerste benoeming, niet gedacht worden aan een of andere vorm van verplichte stageperiode bij het parket. Dit zou immers een belangrijk element van de vorming kunnen worden ondermeer omdat geleerd wordt in teamverband te werken. Men zou voor degenen die solliciteren naar een betrekking bij de zetel, een vormingsperiode bij het parket verplicht maken. In elk geval zal een loutere wedde-aanpassing onvoldoende zijn om de aantrekkelijkheid van de parketfuncties te verhogen.

De heer Duquesne stelt vast dat volgens de huidige tekst van het voorstel in feite naast plaatsvervangende rechters, ook ereplaatsvervangende rechters kunnen worden benoemd. Hij wenst te weten of er inderdaad dergelijke benoemingen zijn gebeurd.

*De minister* antwoordt hierop dat inderdaad ereplaatsvervangende rechters werden benoemd, maar het aantal kan hij niet noemen omdat de gegevens daaromtrent niet afzonderlijk beschikbaar zijn, en daartoe elk individueel dossier zou geraadpleegd moeten worden.

\*  
\* \*

*De minister* bevestigt dat sedert 1 oktober 1993 een groot aantal plaatsvervangende rechters werden benoemd. Zij hebben evenwel geen uitzicht op een definitieve benoeming zonder deelname aan het examen. Alles wat hierboven gezegd wordt over valorisering is waar.

De regering heeft zich over het voorstel van de heer Bourgeois en de in de bespreking naar voren gebrachte elementen beraden. Zij wenst de commissie een aantal maatregelen voor te stellen.

Zo zou zowel voor de laureaten van de proef inzake beroepsbekwaamheid als voor de bij overgangsmaatregel met hen gelijkgestelden (te weten de plaatsver-

mesure transitoire (c'est-à-dire ceux nommés avant le 1<sup>er</sup> octobre 1993), une période de cinq ans durant laquelle la preuve des connaissances requises serait censée être fournie. Cette formule permettrait d'éviter que des lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle, qui ne se montrent pas ou guère intéressés, se constituent une sorte d'assurance-vie et postulent un emploi au bout de vingt ans. On est en effet en droit de se demander si, après une si longue période, ils répondent toujours aux conditions requises en matière de maturité et de compétence.

En ce qui concerne la proposition visant à imposer aux stagiaires judiciaires une période de formation auprès des parquets, le ministre souligne que telle n'était pas l'intention du législateur en 1991 et que celui-ci entendait offrir au stagiaire la possibilité de passer directement au siège, fût-ce à l'issue d'un stage plus long. Il ne semble pas opportun de revenir sur cette disposition, parce que cela pourrait faire croire à tort, qu'exercer une fonction au parquet revient à accepter une position inférieure et que le siège est l'objectif ultime de l'ensemble des candidats. Le but est précisément d'accroître l'attrait du parquet et d'offrir davantage de possibilités de carrière aux personnes qui y travaillent.

Une seconde proposition formulée par le gouvernement prévoit d'appliquer un critère qualitatif plus sévère à l'égard des suppléants nommés avant le 1<sup>er</sup> octobre 1993, afin que seuls les meilleurs puissent désormais accéder à la magistrature. Les juges suppléants ne pourraient en outre entrer en ligne de compte pour une nomination définitive que s'ils ont fait l'objet d'un avis favorable de l'ensemble des membres du comité d'avis concerné (condition d'unanimité).

\*  
\* \*

*M. Bourgeois* fait observer que si les amendements du gouvernement sont adoptés, tous les candidats — ils sont plus de 1 200 — qui font partie de la réserve, entrent en ligne de compte. Il se demande si c'est une bonne chose, compte tenu de la tendance actuelle à la dépolitisation. Il propose dès lors de soumettre également la procédure d'avis à un critère qualitatif. A l'heure actuelle, les avis ne sont pas partout de même niveau dans les différents arrondissements. Il serait sans doute intéressant d'entendre à ce sujet des représentants du collège de recrutement.

Le ministre fait observer que le collège a déjà été entendu au Sénat et que ce n'est pas à ce collège de donner un avis. Les membres du collège de recrutement ne peuvent pas non plus donner de directives contraignantes aux membres des comités d'avis. Le fait de ne pas nommer des personnes qui ne font pas l'unanimité parmi les membres du comité d'avis

vangers benoemd voor 1 oktober 1993), een periode van vijf jaar kunnen ingebouwd worden wat de geldigheidsduur betreft van het bewijs van geleverde kennis. Op die manier kan worden vermeden dat mensen, geslaagd voor de beroepsbekwaamheidsproef, die weinig of geen interesse aan de dag leggen een soort levensverzekering zouden opbouwen en na 20 jaar nog zouden postuleren voor een betrekking. Na dergelijke lange periode kan inderdaad legitiem de vraag worden gesteld of zij nog steeds aan de voorwaarden voldoen inzake maturiteit en bekwaamheid.

Wat het voorstel betreft om de gerechtelijke stagiairs verplicht een vormingsperiode op de parketten te laten doorlopen, wijst de minister erop dat de wetgever in 1991 een andere bedoeling had en de stagiairs uitdrukkelijk de mogelijkheid wou bieden, weliswaar na een langere stage, onmiddellijk naar de zetel te kunnen gaan. Het lijkt niet aangewezen hierop terug te komen vooral omdat dit aanleiding zou kunnen geven tot de foute idee dat het parket een minderwaardige positie zou vertegenwoordigen en de zetel de ultieme doelstelling is waarnaar iedereen streeft. Het is juist de bedoeling het parket aantrekkelijker te maken en de mensen daar meer carrièrekansen te kunnen bieden.

Een tweede regeringsvoorstel voorziet in de invoering van een strenger kwaliteitscriterium ten aanzien van de plaatsvervangers benoemd vóór 1 oktober 1993 ten einde enkel nog de besten tot de magistratuur toe te laten. De bijkomende voorwaarde voor deze categorie der plaatsvervangende rechters om in aanmerking te komen voor een definitieve benoeming zou erin bestaan dat *alle* leden van het betrokken adviescomité, een gunstig advies moeten geven (unanimiteitsvereiste).

\*  
\* \*

*De heer Bourgeois* wijst erop dat als de amendementen van de regering worden aanvaard, de volledige reserve van ruim 1 200 kandidaten in aanmerking komt. Hij vraagt zich af of dit wel een goede zaak is gelet op de huidige tendens naar depolitisering. Hij wil dan ook voorstellen bij de adviesverlening eveneens een kwalitatief criterium in te voegen. Op dit ogenblik is het immers zo dat de adviezen in kwestie, naargelang het arrondissement, niet overal van hetzelfde niveau zijn. Het kan misschien interessant zijn daaromtrent vertegenwoordigers van het wervingscollege te horen.

De minister wijst erop dat het wervingscollege reeds in de Senaat werd gehoord en het niet dit college is dat advies uitbrengt. De leden van het wervingscollege kunnen ook geen bindende richtlijnen geven aan de mensen van de adviescomités. Het niet benoemen van mensen waarover niet alle leden van het adviescomité het eens zijn is toch een garan-

constitue quand même une garantie en matière de dépolitisation et quant à l'aptitude du suppléant concerné.

\*  
\* \*

*M. Delathouwer* n'est pas convaincu que l'amendement du gouvernement permettra la mise en place d'une bonne procédure. Il souhaite encore y réfléchir. Dans le même temps, on veut limiter à cinq ans la durée de validité du brevet tant pour les lauréats que pour les autres candidats. Cette mesure ne pourrait-elle s'avérer discriminatoire ?

Est-il exact qu'un certain nombre de suppléants travaillent mal ?

Son groupe part du principe qu'ils accomplissent tous bien leur travail et que la réussite d'une épreuve ne posera aucun problème. L'examen est, du reste, la seule manière de permettre à ceux qui ont bénéficié d'une « nomination politique » de prouver résolument qu'ils peuvent accéder à la fonction en raison de leur compétence.

\*  
\* \*

*M. Willems* estime que la limitation de la durée de validité du brevet à cinq ans est une excellente mesure, parce que cela permettra également, en fin de compte, de limiter relativement le nombre de candidats potentiels au fil des ans.

Le fait d'exiger l'unanimité au sein des comités d'avis est toutefois une condition très sévère : chaque membre du comité disposera ainsi d'un droit de veto.

Ne serait-il pas préférable d'être moins strict à cet égard afin de permettre à des avocats expérimentés et méritants d'entrer en ligne de compte pour l'attribution de ce type de fonctions.

On pourrait envisager d'ajouter comme critère objectif supplémentaire, outre l'unanimité, l'obligation d'avoir une certaine ancienneté au barreau.

\*  
\* \*

*M. Bourgeois* demande si un avis favorable est requis de la part de chaque membre du collège d'avis, ou s'il s'agit d'une délibération.

*Le ministre* confirme qu'il s'agit d'une délibération, mais le rapport de cette délibération devra mentionner que tous les membres rendent un avis favorable concernant un candidat spécifique ou que, le cas échéant, un certain nombre de membres ne rendent pas un avis favorable. *M. Bourgeois* souhaite entendre les membres du collège de recrutement pour établir dans quelle mesure il est souhaitable et possible d'évaluer éventuellement d'une autre manière les aptitudes des magistrats suppléants.

*M. J.-J. Viseur* soutient la proposition de *M. Bourgeois*. Le collège de recrutement peut apporter quel-

que chose de plus en matière de dépolitisation et de compétence de la personne qui sera nommée à la fonction de suppléant.

\*  
\* \*

*De heer Delathouwer* is niet overtuigd dat het regeringsamendement tot een goede werkwijze zal leiden. Hij wenst er zich nog over te beraden. Gelijktijdig wil men de geldigheidsduur van het brevet op vijf jaar brengen zowel voor de geslaagden als de andere niet voor een proef geslaagden. Kan hier geen discriminatie optreden.

Is het juist dat een aantal plaatsvervangers slecht werkt ?

Zijn fractie gaat ervan uit dat zij eigenlijk alle goed werk leveren en het slagen voor een proef geen problemen zal opleveren. Een examen is overigens de enige manier om de « politiek benoemden » op een kordate wijze te laten bewijzen dat ze op basis van hun bekwaamheid kunnen slagen.

\*  
\* \*

*De heer Willems* vindt dat de beperking van de geldigheidsduur van het brevet tot vijf jaar een zeer goede maatregel is, omdat tenslotte hierdoor ook de groep van potentiële kandidaten over de jaren heen, relatief beperkt blijft.

De unanimiteitsvereiste in de adviescolleges is wel een vrij strenge voorwaarde : elk lid van dergelijk college beschikt dan over een veto-recht.

Zou dit niet beter wat ruimer moeten worden gezien teneinde de mogelijkheid te bieden aan ervaren, verdienstelijke, advocaten in aanmerking te komen voor dit soort functies.

Een bepaalde vorm van anciënniteit aan de balie zou als objectief en bijkomend criterium, naast de unanimiteitsvereiste, kunnen overwogen worden.

\*  
\* \*

*De heer Bourgeois* wenst te vernemen of een gunstig advies vereist is van elk lid van het adviescollege of gaat het om een deliberatie.

*De minister* bevestigt dat het gaat om een deliberatie, maar in het verslag hiervan zal moeten vermeld worden dat elkeen gunstig adviseert met betrekking tot een specifieke kandidaat of, in voorkomend geval, dat een aantal leden niet gunstig adviseren. *De heer Bourgeois* wenst de leden van het wervingscollege te horen om te peilen naar de wenselijkheid en de mogelijkheid om bij plaatsvervangende magistraten eventueel op een andere manier hun bekwaamheid te beoordelen.

*De heer J.-J. Viseur* steunt het voorstel van *de heer Bourgeois*. Het wervingscollege kan wel degelijk eni-

ques éclaircissements. L'intervenant reste toutefois réticent et craint que les avocats se soumettent parfois difficilement à une telle forme d'évaluation. Il ne serait peut-être pas mauvais de s'informer sur l'expérience du collège de recrutement sur ce plan.

\*  
\* \*

*Le président* estime que la proposition de M. Bourgeois est sage, étant donné les prochaines déclarations du gouvernement concernant la création d'un conseil supérieur de la magistrature, son rôle dans les nominations, etc. En ce qui concerne l'avis unanime du comité d'avis, le collège de recrutement peut peut-être demander au collège de recrutement de communiquer ses expériences en cette matière.

Pour toute clarté, *le ministre* souligne qu'il convient de bien spécifier qu'il y a, d'un part, le comité d'avis (un par ressort), qui évalue les candidatures individuelles et rédige un avis à ce sujet. La composition de ces comités est mixte : magistrat du parquet et du siège et représentant du barreau. D'autre part, il y a le collège de recrutement, qui organise les examens. Selon la proposition gouvernementale, un magistrat suppléant nommé avant le 1<sup>er</sup> octobre 1993, candidat à une nomination définitive, doit obtenir l'avis favorable unanime de tous les membres du comité.

*M. Bourgeois* s'intéresse surtout à l'opinion du collège de recrutement concernant un type de test ou d'évaluation des magistrats suppléants, autre que l'examen normal d'aptitude professionnelle. Il serait également utile de connaître la vision du collège concernant la proposition de limitation de la durée de validité, en vue de limiter le groupe nombreux qui constitue actuellement la réserve.

\*  
\* \*

*Le président* tient à établir une nette distinction : il y a, d'une part, la procédure de recrutement existante, qui sera probablement affinée à la suite des décisions prises par le gouvernement. La commission de révision de la Constitution entendra à ce sujet le premier ministre et le ministre de la Justice. Il estime quant à lui qu'il serait très utile d'entendre les membres du collège de recrutement à ce propos.

En ce qui concerne toutefois les propositions formulées, l'intervenant déplore l'absence de deux éléments. Il est, d'une part, trop peu tenu compte des qualités professionnelles, puisque les épreuves sont essentiellement théoriques. Tout comme en France, l'on ne devrait pouvoir devenir magistrat qu'à l'issue d'une période d'essai et qu'après avoir démontré son aptitude à faire face, dans la pratique,

ge verduidelijking bijbrengen. Hij blijft wel enigszins terughoudend en vreest dat advocaten zich soms moeilijk aan dergelijke vorm van beoordeling zullen laten onderwerpen. Het is misschien niet slecht om terzake de ervaring van het wervingscollege te leren kennen.

\*  
\* \*

*De voorzitter* vindt het voorstel van de heer Bourgeois wijs, gelet op de komende verklaringen van de regering betreffende de oprichting van een hoge raad voor de magistratuur, zijn rol bij benoemingen enz. Wat het unaniem advies van het adviescomité betreft kan het wervingscollege wellicht naar zijn ervaringen terzake gevraagd worden.

*De minister* wenst voor alle duidelijkheid te stellen dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen het adviescomité (één per rechtsgebied) dat de individuele kandidaturen beoordeelt en daarover een advies opstelt. Deze comités bezitten een gemengde samenstelling : parket- en zetelmagistraat en vertegenwoordigers van de balie. Daarnaast is er het wervingscollege dat de examens organiseert. Volgens het regeringsvoorstel moet een plaatsvervangende magistraat benoemd vóór 1 oktober 1993, kandidaat voor een definitieve benoeming, het unaniem gunstig advies verkrijgen van alle leden van het comité.

*De heer Bourgeois* stelt vooral belangstelling in de mening van het wervingscollege omtrent een eventueel ander soort test of evaluatie van plaatsvervangende magistraten dan het gewoon examen inzake beroepsbekwaamheid. Het zou ook nuttig zijn de visie van het college te leren kennen over het voorstel betreffende de beperking van de geldigheidsduur, met het oog op het beperkt houden van de grote groep die nu in de reserve zit.

\*  
\* \*

*De voorzitter* wenst een duidelijk onderscheid te maken : enerzijds de bestaande wervingsprocedure die na de beslissingen genomen door de regering, waarschijnlijk zal verfijnd worden. De commissie voor de herziening van de Grondwet zal in dat verband de Eerste minister en de minister van Justitie daaromtrent horen. Hij zelf vindt het horen van de leden van het wervingscollege in dit opzicht zeer nuttig.

Wat echter de geformuleerde voorstellen betreft, lijken de spreker twee elementen te ontbreken. Enerzijds wordt er te weinig rekening gehouden met de professionele kwaliteiten daar de proeven overheersend theoretisch zijn. Zoals in Frankrijk zou men pas magistraat kunnen worden na een proefperiode en na blijk gegeven te hebben van de bekwaamheid in de praktijk het hoofd te kunnen bieden aan proble-



à des problèmes inhérents à la fonction juridictionnelle. Une formation continue et adéquate devrait ensuite être dispensée au cours de cette période.

Un autre type de problème se pose toutefois en ce qui concerne les juges suppléants : selon certains, l'expérience acquise devrait pouvoir être valorisée. Il n'existe toutefois pas de majorité permettant d'organiser ce type donné d'épreuve. Il existe en fait deux alternatives : ou bien, on met fin au système des suppléants, ou bien, on essaie d'affiner l'évaluation de l'expérience professionnelle acquise, qui équivaldrait à une épreuve ou à un test. On peut cependant se demander si le collège de recrutement est bien l'instance idéale pour cette mission.

*M. Willems* estime qu'il conviendrait plutôt de consulter les présidents des comités d'avis à ce sujet.

*M. Bourgeois* confirme qu'il voulait confier cette tâche au collège de recrutement, étant donné qu'il estime que celui-ci est parfaitement à même d'évaluer les conséquences de l'adoption de l'amendement du gouvernement (ce collège a probablement une idée de la manière dont les emplois seront attribués au cours des cinq prochaines années). On pourrait également lui demander d'émettre des suggestions concernant l'opportunité d'obliger des avocats expérimentés, qui ont déjà exercé la fonction de magistrat suppléant, à subir un examen.

*M. Duquesne* propose d'entendre le collège de recrutement au sujet de l'évaluation du système actuel, des résultats du système d'examen, des difficultés éventuelles, des possibilités d'intégration de la formation et de l'expérience et, enfin, du problème spécifique des suppléants.

*Le ministre* propose d'entendre tant le collège de recrutement que des représentants des comités d'avis.

\*  
\* \*

### III. — AUDITION

*M. E. Stassijns*, conseiller à la cour d'appel de Gand et président du jury néerlandophone du collège de recrutement des magistrats.

*M. F. Baert*, avocat à Gand et membre du jury néerlandophone.

*M. J. Spreutels*, avocat général près la cour d'appel de Bruxelles et vice-président du jury francophone du collège de recrutement des magistrats.

*M. M. Mahieu*, avocat à Bruxelles et membre du jury francophone.

*Mme Collard*, bâtonnier du barreau de Liège et membre du comité d'avis.

men eigen aan de jurisdictionele functie. Vervolgens moet er tijdens die periode een continue en adequate vorming verstrekt worden.

Voor de plaatsvervangende rechters echter gaat het om een ander soort probleem : volgens sommigen zou eventueel de opgedane ervaring gevaloriseerd moeten kunnen worden. Er is echter wel geen meerderheid voor het organiseren van een bepaalde soort proef. Eigenlijk zijn er twee alternatieven : ofwel stopt men met het stelsel van de plaatsvervangers, ofwel zoekt men naar een verfijning van de evaluatie van de opgedane beroepservaring, evenwaardig aan een of andere proef of test. Het valt misschien wel te betwijfelen of het wervingscollege hiervoor het best geplaatst is.

*De heer Willems* stelt dat eigenlijk eerder de voorzitters van de adviescomités terzake zouden moeten worden geraadpleegd.

*De heer Bourgeois* herhaalt dat hij wel degelijk het wervingscollege bedoelde omdat hij van oordeel is dat dit goed geplaatst is om in te schatten wat het resultaat zou zijn van het aanvaarden van het regeringsamendement (het college heeft wellicht een visie op de invulling van de plaatsen gedurende de komende vijf jaar). Ook kan het naar suggesties gevraagd worden omtrent de wenselijkheid om ervaren advocaten die de functie van plaatsvervangend magistraat reeds hebben uitgeoefend nog aan proeven te onderwerpen.

*De heer Duquesne* stelt voor het wervingscollege te horen omtrent de evaluatie van het huidige systeem, de resultaten van het examensysteem, de eventuele moeilijkheden, eventuele suggesties, mogelijkheden van integratie van vorming en ervaring en tenslotte het specifiek probleem van de plaatsvervangers.

*De minister* stelt voor zowel het wervingscollege als vertegenwoordigers van de adviescomités te horen.

\*  
\* \*

### III. — HOORZITTING

*De heer E. Stassijns*, raadsheer in het hof van beroep te Gent en voorzitter van de Nederlandstalige examencommissie van het wervingscollege voor magistraten.

*De heer F. Baert*, advocaat te Gent en lid van de Nederlandstalige examencommissie.

*De heer J. Spreutels*, advocaat-generaal bij het hof van beroep te Brussel en ondervoorzitter van de Franstalige examencommissie van het wervingscollege voor magistraten.

*De heer M. Mahieu*, advocaat te Brussel en lid van de Franstalige examencommissie.

*Mevrouw Collard*, stafhouder van de balie te Luik en lid van het adviescomité.

M. Degraeve, premier président de la cour d'appel de Gand et président du comité d'avis.

## 1. Introduction de M. Duquesne, président de la commission de la Justice

La commission a constaté que c'était faire preuve d'incohérence que d'instaurer une procédure objective de nominations et de nommer par ailleurs les magistrats suppléants sans examen.

Certains membres déplorent cependant que l'expérience pratique d'un certain nombre de magistrats suppléants se perde par suite de la généralisation de l'examen. D'autres font observer que la plupart des magistrats suppléants ne siègent guère. Seule une minorité d'entre eux assisterait effectivement les juges.

Il a cependant aussi été constaté que le barreau était la meilleure préparation à la fonction de magistrat. Aussi la nomination à la fonction de magistrat suppléant et, ultérieurement, à celle de magistrat du siège pourrait-elle être considérée comme une évolution normale.

Même si l'examen d'aptitude ne devrait pas constituer un obstacle pour ces candidats juges, on peut comprendre qu'ils hésitent à subir un examen théorique, *a fortiori* lorsque leurs états de services sont importants.

Il a par ailleurs été demandé si cet examen était bien un instrument approprié et s'il ne s'indiquait pas d'évaluer également d'autres qualités, d'ordre plutôt psychologique.

Enfin, on a avancé la possibilité de subordonner la nomination des magistrats suppléants à un avis favorable et unanime du comité d'avis.

Un dernier problème a trait aux collèges de nomination et de promotion qui, en vertu des projets du gouvernement dans le domaine de la justice, remplaceraient les comités d'avis. Dans une note qu'ils ont adressée au parlement, les collèges de recrutement ont formulé un certain nombre d'observations à ce sujet.

Le président demande que quelques précisions soient également fournies à cet égard.

## 2. Exposés et questions

M. Degraeve, premier président de la cour d'appel de Gand et président du comité d'avis, considère qu'il y a trois catégories de magistrats suppléants.

Une première catégorie, constituée de 20 à 30 % de suppléants, comprend d'excellents juristes s'acquittant très bien de leur travail. Dans la plupart des cas, ces personnes ne briguent pas une nomination en tant que magistrat. Elles souhaitent être suppléant et rien de plus.

De heer Degraeve, eerste voorzitter van het hof van beroep te Gent en voorzitter van het adviescomité.

## 1. Inleiding van de heer Duquesne, voorzitter van de commissie voor de Justitie

De commissie heeft vastgesteld dat het niet coherent was om een objectieve benoemingsprocedure te organiseren en anderzijds de plaatsvervangende magistraten zonder examen te benoemen.

Sommigen betreurden evenwel dat ingevolge de veralgemeende toepassing van het examen, de praktische ervaring van een aantal plaatsvervangende magistraten verloren gaat. Anderen merkten op dat de meeste plaatsvervangende magistraten weinig zetelen. Slechts een minderheid zou de rechters daadwerkelijk bijstaan.

Toch werd ook vastgesteld dat de advocatuur de beste voorbereiding voor het ambt van magistraat was. Vandaar dat de benoeming tot plaatsvervangend en later tot zetelend magistraat als een normale evolutie zou kunnen beschouwd worden.

Al zou het examen voor deze kandidaat-rechters geen hinderpaal mogen zijn, toch valt het te begrijpen dat ze, zeker indien ze reeds een lange staat van dienst hebben, aarzelen om zich aan een theoretisch examen te onderwerpen.

Tevens werd de vraag gesteld of dit examen wel een geschikt instrument was en of het niet aangewezener was om ook andere, eerder psychologische kwaliteiten te testen.

Ten slotte werd de mogelijkheid geopperd dat de plaatsvervangende magistraten slechts zouden benoemd worden na een unaniem gunstig advies van het adviescomité.

Een laatste kwestie betreft de colleges voor benoeming en bevordering die, volgens de justitieplannen van de regering, de adviescomités zouden vervangen. De wervingscolleges hebben daar in een nota aan het parlement een aantal bedenkingen bij geformuleerd.

De voorzitter vraagt om ook in dit verband enkele toelichtingen te verschaffen.

## 2. Uiteenzettingen en vragen

De heer Degraeve, eerste voorzitter van het hof van beroep te Gent en voorzitter van het adviescomité meent dat de plaatsvervangende magistraten in drie categorieën kunnen worden verdeeld.

Een eerste categorie van 20 tot 30 % zijn uitstekende juristen die hun werk zeer goed doen. Meestal zijn die personen echter niet geïnteresseerd in een benoeming als magistraat, zij willen alleen plaatsvervanger zijn, niets meer.

Un second groupe de suppléants, qui est malheureusement plus important puisqu'il compte 50 à 60 % des candidats, ne peuvent être jugés parce qu'ils ne siègent guère voire jamais.

Un troisième groupe, enfin, est composé de suppléants qui ne sont pas à la hauteur de leur tâche et tardent beaucoup à rendre un jugement.

Il ne s'indique pas que ces personnes puissent être nommées sans présenter d'examen.

Si la commission devait néanmoins décider que les magistrats suppléants peuvent encore être nommés sans examen, il faudrait au moins que cette nomination soit subordonnée à un avis favorable et unanime du comité d'avis, comme le propose l'amendement n° 8 du gouvernement.

*M. Verherstraeten* demande si les 50 ou 60 % de magistrats suppléants qui ne siègent que rarement, ne pourraient pas être évalués sur la base de leur activité limitée et en fonction de leurs mérites en général en tant qu'avocats.

*M. Degraeve* répond que l'activité de ces magistrats suppléants — certains juges de paix ont parfois six suppléants — est trop limitée. Il n'y a guère de sens de procéder à une évaluation plus générale de ces personnes, parce que la rédaction de jugements est une tâche très spécifique qui requiert une grande habileté juridique. Le juge doit évaluer tous les points de vue et les arguments afin de prendre une décision objective et motivée. Cela suppose une approche toute différente de la défense des intérêts bien précis d'un client.

*M. Verherstraeten* réplique que les lauréats d'un examen de recrutement n'ont pas prouvé non plus qu'ils possédaient cette habileté.

*M. Degraeve* répond que l'examen de recrutement constitue déjà en soi une épreuve juridique sérieuse et que le comité consultatif peut également disposer du rapport du bâtonnier.

*Mme Collard*, bâtonnier et membre du comité d'avis de Liège, s'étonne de l'appréciation que le premier président Degraeve donne des magistrats suppléants.

Elle renvoie à une enquête, qui a été menée en 1995 par son conseil de l'Ordre, auprès de tous les magistrats suppléants membres du barreau de Liège. Il a été répondu à cette enquête par 65 des 92 personnes interrogées; les résultats suivants ont été enregistrés :

- 22 % des répondants faisaient moins de 5 audiences par an;
- 62 % faisaient de 5 à 15 audiences par an;
- 16 % siégeaient plus de 15 fois par an.

*Mme Collard* est convaincue que l'immense majorité des magistrats suppléants de Liège font un excellent travail et qu'ils représentent une aide considérable pour les chefs de corps.

*Mme Collard* ne croit pas qu'après la loi de 1991, on ait dérogé systématiquement aux dispositions relatives à l'objectivisation du recrutement.

Een volgende groep plaatsvervangers, die helaas groter is — zo'n 50 tot 60 % — kan niet beoordeeld worden omdat ze zelden of nooit zitting nemen.

Tenslotte is er een derde groep die zijn taak niet aankan en die slechts met grote vertraging vonnissen uitspreekt.

Het zou niet goed zijn dat die personen zonder examen zouden kunnen benoemd worden.

Indien de commissie toch zou beslissen dat plaatsvervangende magistraten verder zonder examen moeten kunnen benoemd worden, dan zou dat minstens op basis van een unaniem gunstig advies van het adviescomité dienen te gebeuren, zoals voorgesteld in amendement n° 8 van de regering.

*De heer Verherstraeten* stelt de vraag of de groep van 50 of 60 % plaatsvervangende magistraten, die zelden zitting neemt, niet kan beoordeeld worden op hun beperkte activiteit en hun algemene merites als advocaat.

*De heer Degraeve* antwoordt dat de activiteit van die plaatsvervangende magistraten — sommige vrederechters hebben wel zes plaatsvervangers — te beperkt is. Een meer algemene beoordeling van deze personen heeft weinig zin omdat het schrijven van vonnissen een specifieke taak is die een grote juridische vaardigheid vereist. De rechter moet alle standpunten en argumenten evalueren met het oog op een objectieve en gemotiveerde beslissing. Dat vergt een totaal andere aanpak dan de verdediging van de welomschreven belangen van een bepaald cliënt.

*De heer Verherstraeten* repliceert dat de geslaagden voor een wervingsexamen evenmin aangetoond hebben dat ze over die vaardigheid beschikken.

*De heer Degraeve* antwoordt dat het wervingsexamen op zich reeds een ernstige juridische proef inhoudt en dat het adviescomité tevens kan beschikken over het verslag van de stafhouder.

*Mevrouw Collard*, stafhouder en lid van het adviescomité van Luik verbaast zich over de manier waarop eerste voorzitter Degraeve de plaatsvervangende magistraten inschat.

Ze verwijst naar een enquête, die in 1995 werd uitgevoerd door haar raad van de Orde bij alle plaatsvervangende magistraten die lid zijn van de balie te Luik. Deze enquête werd door 65 van de 92 ondervraagden beantwoord. De volgende resultaten werden opgetekend :

- 22 % van de respondenten deden minder dan 5 zittingen per jaar;
- 62 % deed tussen de 5 à 15 zittingen per jaar;
- 16 % zetelde meer dan 15 maal per jaar.

*Mevrouw Collard* is er van overtuigd dat het overgrote deel van de plaatsvervangende magistraten in Luik zeer goed werk doen en dat zij voor de korpschef een zeer grote hulp betekenen.

*Mevrouw Collard* gelooft niet dat er na de wet van 1991 op systematische wijze werd afgeweken van de bepalingen inzake een objectivering van de werving.

A Liège, seuls 3 magistrats désignés avant 1991 ont été nommés à titre définitif après l'entrée en vigueur de cette loi.

Par ailleurs, les magistrats suppléants les plus méritants ne sont pas moins intéressés par une nomination dans la magistrature.

Il est un fait que depuis des années déjà, les magistrats suppléants font montre d'une capacité d'adaptation importante aux différentes fonctions qui leur sont confiées. Il serait illégitime que ces magistrats, qui assistent les juges depuis des années à la satisfaction générale, ne puissent être nommés. Mme Collard se prononce dès lors pour le maintien de la disposition transitoire de l'article 21, § 1<sup>er</sup>, alinéa 2 de la loi du 18 juillet 1991, comme le prévoit un amendement gouvernemental. Cet amendement renforce l'objectivisation des nominations effectuées sur base de cette disposition transitoire, en exigeant pour l'avenir un avis favorable unanime du comité d'avis. Mme Collard est favorable à cet amendement, mais suggère de remplacer l'unanimité par une majorité qualifiée.

*Le président* demande comment les comités d'avis procèdent dans la pratique pour rédiger leurs avis.

*Mme Collard* répond que tous les candidats à une première nomination ont une entrevue avec chaque membre du comité d'avis. Si nécessaire, l'ancien maître de stage du candidat est invité à donner son appréciation.

Les avis sont soigneusement préparés. C'est sur ces avis, en effet, que le ministre fonde sa décision.

Le comité d'avis tient compte à la fois des qualités professionnelles et des qualités humaines des candidats.

L'avis est collégial et synthétise les points de vue exprimés en son sein.

*M. Baert*, actuellement membre du collège de recrutement, a siégé au sein du comité d'avis de Gand et peut fournir des renseignements sur le fonctionnement de ce comité.

Le comité d'avis émet un avis commun et motivé qui peut être très favorable, favorable, favorable sous réserve ou défavorable. En cas de nécessité, l'avis fait l'objet d'un vote.

*Le ministre* précise qu'il a adressé une circulaire à tous les comités d'avis le 15 mai 1996, circulaire contenant des directives pour la rédaction des avis. Le ministre souligne par ailleurs l'importance des avis des comités, étant donné que la justification des arrêtés de nomination se fonde sur ces avis.

*M. Stassijns*, président du collège de recrutement, rappelle la genèse de l'article 21. Dès l'entrée en vigueur de la loi du 18 juillet 1991, un certain nombre de juges suppléants ont participé à l'examen de recrutement, avec un succès inégal.

In Luik werden na de inwerkingtreding van die wet slechts 3, reeds vóór 1991 aangestelde magistraten definitief benoemd.

Voorts zijn de meest verdienstelijke plaatsvervangende magistraten zeker geïnteresseerd in een benoeming in de magistratuur.

Feit is dat de plaatsvervangende magistraten reeds jarenlang blijk hebben gegeven van een groot aanpassingsvermogen in de verschillende functies waarvoor zij worden aangewezen. Het ware onbillijk mochten deze plaatsvervangende magistraten, die jarenlang tot ieders voldoening de rechters hebben bijgestaan, niet meer definitief benoemd kunnen worden. Mevrouw Collard is dan ook gewonnen voor de handhaving van de overgangsbepaling van artikel 21, § 1, tweede lid, van de wet van 18 juli 1991, zoals een amendement van de regering dat voorstelt. Dat amendement versterkt de objectivering van de benoemingen die op grond van die overgangsbepaling gebeuren, waarbij het adviescomité voortaan een eenparig gunstig advies moet uitbrengen. Mevrouw Collard schaaft zich achter dat amendement; ze suggereert evenwel om de eenparigheid te vervangen door een gekwalificeerde meerderheid.

*De voorzitter* wenst te vernemen hoe de adviescomités in de praktijk tewerk gaan voor het opstellen van hun adviezen.

*Mevrouw Collard* antwoordt dat alle kandidaten voor een eerste benoeming een ontmoeting hebben met elk lid van het adviescomité. Indien nodig wordt ook de vroegere stagemeester van de kandidaat verzocht zijn beoordeling te geven.

De adviezen worden nauwgezet voorbereid. Het is immers de bedoeling dat de minister er zijn beslissing op steunt.

Het adviescomité peilt zowel naar de professionele als naar de menselijke kwaliteiten van de kandidaten.

Het advies is collegiaal en geeft een samenvatting van de in het comité aan bod gekomen standpunten.

*De heer Baert*, thans lid van het wervingscollege, heeft vroeger gezeteld in het adviescomité van Gent en kan inlichtingen geven over de werkwijze in dat comité.

Het adviescomité geeft een gezamenlijk en gemotiveerd advies dat zeer gunstig, gunstig, voorwaardelijk gunstig of ongunstig is. Zo nodig wordt daarover gestemd.

*De minister* deelt mee dat hij op 15 mei 1996 aan alle adviescomités een omzendbrief gezonden heeft met richtlijnen voor het opstellen van adviezen. De minister wijst ook op het belang van de adviezen van de adviescomités. Zij vormen de grondslag voor de motivering van de benoemingsbesluiten.

*De heer Stassijns*, voorzitter van het wervingscollege herinnert aan de historie van artikel 21. Onmiddellijk na het van kracht worden van de wet van 18 juli 1989 namens een aantal plaatsvervangers deel aan het wervingsexamen, met wisselend succes.

Après la modification de la loi en août 1993, il est apparu que les juges suppléants pouvaient également être nommés sans examen. Plusieurs juges suppléants ont dès lors été nommés à cette époque.

On s'est alors demandé pourquoi l'examen faisait tellement peur, notamment aux juges suppléants, étant donné que le collège de recrutement apprécie avant tout la maturité des candidats.

M. Stassijns comprend naturellement les réticences des avocats plus âgés qui hésitent à participer à l'examen parce qu'il est gênant d'entrer en concurrence avec des candidats plus jeunes.

L'intervenant se déclare dès lors adversaire de la proposition visant à limiter dans le temps la validité d'un résultat favorable.

*Le président* demande pourquoi il y a manifestement si peu de candidats qui réussissent les épreuves organisées par le collège de recrutement. Par ailleurs, il n'est pas logique que ce soit ce collège qui évalue les qualités psychologiques des candidats. N'est-ce pas plutôt la tâche de personnes spécialisées en sélection et recrutement ?

Enfin, le président propose d'organiser pour les futurs juges un stage qui permettrait d'apprécier leurs qualités humaines.

M. Spreutels, vice-président du jury francophone du collège de recrutement, estime que la nomination, sans examen, de juges suppléants porte atteinte à la logique interne du système de recrutement des magistrats.

Ce système repose sur deux piliers : l'examen de recrutement et l'expérience professionnelle.

Les 326 candidats nommés à une fonction de base (juge de paix, juge de première instance, juge de police) entre le 1<sup>er</sup> octobre 1993 et le 30 novembre 1996 appartenaient aux catégories suivantes :

97 de ces juges venaient de la magistrature debout;

116 candidats étaient des juges suppléants;

113 candidats étaient des lauréats de l'examen de recrutement ou de l'examen d'aptitude professionnelle.

Il ressort de ces chiffres qu'au cours de cette période, il a été nommé plus de suppléants que de lauréats des examens de recrutement.

M. Spreutels estime que la proposition de loi et l'amendement du gouvernement permettraient de corriger cette situation.

A la question du président concernant le degré de difficulté des examens, M. Spreutels répond que leur difficulté n'est certainement pas comparable à celle d'examens universitaires.

Il explique brièvement le système appliqué.

L'épreuve écrite est toujours anonyme.

Na de wetswijziging van augustus 1993 was het duidelijk dat de plaatsvervangers ook zonder examen benoemd konden worden. In die periode werden meerdere plaatsvervangers benoemd.

Toch rijst de vraag waarom het examen zo afschrikt bij onder meer de plaatsvervangende rechters. Het is immers zo dat het wervingscollege de kandidaten in allereerste instantie op hun maturiteit beoordeelt.

De heer Stassijns heeft uiteraard begrip voor de situatie van een aantal oudere advocaten die aarzelen om aan het examen deel te nemen in de zin dat het vervelend is om in concurrentie met jongere kandidaten te moeten aantreden.

De spreker zegt daarom tegenstander te zijn van het voorstel om de geldigheid van een goede uitslag in de tijd te beperken.

*De voorzitter* stelt de vraag waarom zo weinig kandidaten blijken te slagen in de proeven die door het wervingscollege georganiseerd worden. Ook is het niet logisch dat het wervingscollege de psychologische kwaliteiten van de kandidaten evalueert. Is dat niet veeleer een taak voor personen die gespecialiseerd zijn in selectie en werving ?

Ten slotte oppert de voorzitter het voorstel om voor de toekomstige rechters een stage te organiseren tijdens welke de menselijke kwaliteiten zouden kunnen getest worden.

*De heer Spreutels*, ondervoorzitter van de Franstalige examencommissie van het wervingscollege, is van oordeel dat het de benoeming van plaatsvervangende rechters — zonder examen — de interne logica van het systeem voor de werving van magistraten schaadt.

Het systeem steunt op twee pijlers : het wervingsexamen enerzijds en de beroepservaring anderzijds.

De 326 kandidaten die in de periode van 1 oktober 1993 tot 30 november 1996 tot een basisfunctie (vrederichters, rechters eerste aanleg, politierechters) werden benoemd behoorden tot de volgende groepen :

97 van deze rechters waren parketmagistraat;

116 kandidaten waren plaatsvervangende rechters;

113 kandidaten waren geslagen voor het wervingsexamen of het examen van beroepsbekwaamheid.

Uit deze cijfers volgt dat er in die periode meer plaatsvervangers benoemd werden dan laureaten van de wervingsexamens.

Om één en ander te corrigeren is de heer Spreutels voorstander van het wetsvoorstel en het regeringsamendement.

Op de vraag van de voorzitter over de moeilijkheidsgraad van de examens antwoordt de heer Spreutels dat deze zeker niet te vergelijken zijn met universitaire examens.

Hij licht kort het systeem toe.

De schriftelijke proef is steeds anoniem.

Lors du concours d'admission au stage, le candidat doit faire le résumé et rédiger un commentaire critique d'un exposé fait par une personnalité éminente.

Il doit ensuite commenter une décision de justice qui lui est soumise.

Pour cette épreuve il peut choisir entre cinq branches du droit.

La dernière épreuve est orale. Le candidat doit présenter un exposé d'une dizaine de minutes sur un sujet qu'il a lui-même choisi. Vient ensuite un entretien sur cet exposé et l'épreuve écrite.

Le niveau de difficulté de l'examen d'aptitude professionnelle est nettement plus élevé. C'est du reste normal, étant donné qu'en principe, les lauréats peuvent entrer en fonction immédiatement après la réussite de l'examen s'ils ont l'ancienneté requise.

L'épreuve écrite comprend une dissertation sur un sujet concernant le droit et la société.

Le candidat doit ensuite rédiger un jugement dans une affaire qui lui est soumise.

Dans le cadre de cette épreuve, c'est surtout la faculté de raisonnement du candidat qui est testée.

Le raisonnement doit être basé sur la logique, il faut répondre de manière systématique à tous les moyens invoqués par les partis, le résultat, c'est-à-dire le jugement qui est prononcé, est d'une importance secondaire.

La troisième épreuve, qui est orale, consiste en un exposé du candidat sur un problème choisi par lui-même ayant trait au droit judiciaire au sens large.

A l'issue de cet exposé, le candidat est interrogé par le jury. Le candidat n'est pas censé avoir des connaissances juridiques très poussées, mais une connaissance des grandes principes.

*M. Mahieu*, avocat et membre du collège de recrutement, ajoute que tous les membres du collège de recrutement font l'effort de lire toutes les copies et de les noter autant que possible au cours de cette lecture. Ces appréciations sont généralement très homogènes.

Ce système est cohérent et logique, aussi ne peut-il se justifier que l'on procède à toute une série de nominations par une autre voie. Celui qui est le plus apte à exercer la fonction de magistrat doit pouvoir réussir les épreuves qui sont normalement prévues. On pourrait éventuellement prévoir une dernière période transitoire, au cours de laquelle on pourrait encore procéder à des nominations directes.

*M. Mahieu* confirme que le taux de réussite est faible, mais il ajoute que ce phénomène peut avoir de nombreuses explications. Tous les candidats n'ont probablement pas la même motivation.

A la question concernant le point de vue des collèges de recrutement concernant la proposition du gouvernement de créer des collèges pour la nomination et la promotion, *M. Stassijns* répond que la critique

Bij de examens voor de toegang tot de stage geeft de kandidaat een samenvatting en een kritische commentaar bij een uiteenzetting van een eminent persoon.

Vervolgens dient hij een commentaar te schrijven over een gerechtelijke beslissing die aan de *examinandi* wordt voorgelegd.

Daarbij is een keuze mogelijk uit 5 rechtstakken.

De laatste proef is mondeling. De kandidaat geeft een uiteenzetting van een tiental minuten over een zelfgekozen onderwerp. Daarna volgt een onderhoud over zijn uiteenzetting en over de schriftelijke proef.

Bij het examen voor beroepsbekwaamheid ligt de lat duidelijk hoger. Dat is ook normaal aangezien de laureaten in principe onmiddellijk nadat ze voor het examen zijn geslaagd in functie kunnen treden, mits ze voldoen aan de anciënniteitsvereisten.

De schriftelijke proef bestaat uit een verhandeling over een onderwerp dat betrekking heeft op recht en samenleving.

Vervolgens dient de kandidaat zelf een vonnis op te stellen in een zaak die hem wordt voorgelegd.

Bij deze proef wordt vooral het redeneervermogen van de kandidaat getest.

De redenering moet logisch worden opgebouwd, alle door de partijen ingeroepen middelen moeten systematisch beantwoord worden, het resultaat of de uitspraak is van ondergeschikt belang.

De derde, mondelinge, proef bestaat uit een uiteenzetting van de kandidaat over een zelfgekozen probleem van gerechtelijk recht, in de brede zin van het woord.

Na deze uiteenzetting volgt een ondervraging door de jury. De kandidaat wordt niet op een doorgedreven juridische kennis getest, de jury verwacht wel een kennis van de basisbeginselen.

*De heer Mahieu*, advocaat en lid van het wervingscollege, voegt hieraan toe dat alle leden van het wervingscollege de inspanning doen om alle kopijen te lezen en tijdens de lectuur zoveel mogelijk te noteren. Over het algemeen zijn die beoordelingen zeer homogeen.

Dit systeem is coherent en logisch en het is dus niet te rechtvaardigen dat een ganse reeks van benoemingen volgens een andere weg zou gebeuren. Wie meent geschikt te zijn om tot magistraat benoemd te worden moet kunnen slagen in de proeven die daar normaal voor opgelegd worden. Eventueel kan nog in een laatste overgangperiode worden voorzien, binnen welke nog rechtstreekse benoemingen mogelijk blijven.

*De heer Mahieu* bevestigt dat het slaagpercentage laag is maar hij voegt eraan toe dat zulks vele oorzaken kan hebben. Vermoedelijk zijn niet alle kandidaten even gemotiveerd.

Op de vraag betreffende het standpunt voor de wervingscolleges over het voorstel van de regering om colleges voor benoeming en bevordering op te richten antwoordt *de heer Stassijns* dat de kritiek

du collège de recrutement porte sur le mode de nomination des magistrats dans ces collèges.

Selon les propositions, les professeurs et avocats seraient nommés directement par le parlement tandis que les membres-magistrats seraient nommés « sur proposition » de la magistrature.

M. Stassijns plaide pour le maintien des modalités de nomination actuelles des membres des collèges de recrutement.

Ils doivent avoir une grande indépendance, également envers les membres de leur groupe professionnel.

Une position indépendante favorisera également le dialogue entre les magistrats et les autres membres du collège de recrutement.

M. Stassijns souligne enfin que le collège de recrutement s'occupe également de la formation des magistrats.

En ce qui concerne la formation permanente, le collège de recrutement organise, en collaboration avec le département, des cycles de formation complémentaire.

Il serait inapproprié de retirer cette mission au collège de recrutement.

L'intervenant souligne également l'importance de la formation des stagiaires judiciaires.

Le collège de recrutement demande que la formation des stagiaires judiciaires soit de nouveau fixée à trois ans pour tous.

Le stage de dix-huit mois pour les candidats à un poste de magistrat du parquet pouvait se justifier temporairement, mais il devra faire l'objet d'une révision dès que possible. Les stagiaires judiciaires sont en effet au début d'une carrière qui doit pouvoir s'ériger sur une base solide.

A titre de comparaison, on peut se référer aux Pays-Bas, où cette formation dure six ans.

Le collège de recrutement est opposé à l'idée de réduire la durée de validité de l'examen d'aptitude professionnelle. Les avocats doivent garder la possibilité de participer à cet examen à un âge moyen sans pour autant devoir postuler immédiatement une fonction dans la magistrature.

M. Van Belle rappelle que la nomination de suppléants était une mesure transitoire dont le but était uniquement de pallier le manque de candidats.

L'intervenant infère de cette audition que la plupart des magistrats sont expressément favorables à la proposition de loi, alors que les avocats ont une position plus nuancée.

M. Van Belle demande enfin pourquoi le collège de recrutement recommande au ministre que le collège de nomination et de promotion soit composé de cinq magistrats et de six autres experts. Pourquoi les magistrats seraient-il en minorité ?

van het wervingscollege betrekking heeft op de wijze van benoeming van de magistraten in deze colleges.

Volgens deze voorstellen zouden de hogleraar en de advocaten rechtstreeks worden benoemd door het parlement terwijl de leden-magistraten « op voordracht » van de magistratuur zouden worden aangewezen.

De heer Stassijns pleit voor het behoud van de huidige benoemingswijze van de leden van de wervingscolleges.

Zij moeten een grote onafhankelijkheid hebben, ook ten aanzien van de leden van hun eigen beroepsgroep.

Een onafhankelijke positie zal tevens de dialoog tussen de magistraten en de andere leden van het wervingscollege bevorderen.

De heer Stassijns onderstreept ten slotte dat het wervingscollege ook bijzondere aandacht heeft voor de vorming van de magistraten.

Wat de permanente vorming betreft organiseert het wervingscollege reeds, in samenwerking met het departement, bijkomende vormingscycli.

Het zou niet goed zijn om dit onderdeel van de opdracht aan het wervingscollege te onttrekken.

De spreker wijst tevens op het belang van de opleiding van de gerechtelijke stagiaires.

Het wervingscollege is vragende partij om de opleiding van de gerechtelijke stagiaires opnieuw op veralgemeende wijze op 3 jaar te brengen.

De 18 maanden-stage voor kandidaten parketmagistraten kon tijdelijk verantwoord worden maar moet terug herzien worden zodra dat mogelijk is. De gerechtelijke stagiaires staan immers aan het begin van een carrière die op een stevige basis moet kunnen uitgebouwd worden.

Bij wijze van vergelijking kan naar Nederland worden verwezen, waar deze opleiding 6 jaar duurt.

Het wervingscollege is gekant tegen het idee om de geldigheidsduur van het bekwaamheidsexamen te beperken. De advocaten moeten de mogelijkheid blijven behouden om op middelbare leeftijd aan dat examen mee te doen zonder dat ze daarom onmiddellijk moeten postuleren in de magistratuur.

De heer Van Belle herinnert eraan dat de benoeming van plaatsvervangers een overgangsmaatregel van tijdelijke aard was om het probleem op te lossen van het gebrek aan kandidaten.

De spreker besluit uit deze hoorzitting dat de meeste magistraten uitdrukkelijk voorstander zijn van het wetsvoorstel, terwijl de houding van de advocaten eerder genuanceerd is.

De heer Van Belle wenst ten slotte te vernemen waarom het wervingscollege adviseert aan de minister om het college voor benoeming en bevordering samen te stellen uit 5 magistraten en 6 andere deskundigen. Waarom worden de magistraten in de minderheid geplaatst ?

*M. Bourgeois* constate que la plupart des intervenants sont partisans d'un examen de recrutement. Les membres du collège de recrutement ont par ailleurs souligné que le degré de difficulté de ces examens n'était pas exagéré. La maturité des candidats semble par ailleurs être un critère tout à fait prépondérant.

L'intervenant précise qu'il a constaté une différence entre le fonctionnement du comité d'avis de Gand et celui du comité d'avis de Liège. Ne conviendrait-il pas d'uniformiser autant que possible les différents systèmes ?

La perception du problème était également différente. *M. Bourgeois* souligne que l'enquête de Liège devrait faire l'objet d'une analyse plus approfondie. Le nombre de séances auxquelles a participé le candidat ne donne aucune indication sur la nature de ces séances, qui peuvent avoir été éprouvantes ou au contraire faciles. Le nombre de séances ne correspond pas non plus au nombre de jugements.

Il est ressorti des chiffres du ministre qu'il existerait encore une réserve de 1 281 magistrats suppléants.

Pour *M. Bourgeois*, il est inacceptable que tous ces candidats puissent encore être nommés sans examen et que, comme cela ressort de la pratique, ils puissent en outre être désignés aux meilleures places. Ce n'était pas l'intention de la loi. Cette interprétation, qui a permis de nommer directement des suppléants, a été donnée ultérieurement dans une réponse du ministre Wathélet à une question orale du sénateur Vandenberghe.

*M. Jean-Jacques Viseur* ne trouve pas normal qu'un candidat-juge qui sera appelé à juger d'autres personnes chaque jour refuse de se soumettre à une évaluation.

Les examens imposés conviennent parfaitement pour déterminer si le candidat a suffisamment de maturité, d'esprit de synthèse et de sens critique pour être un bon magistrat.

Mais le fait est que le magistrat doit également disposer d'un certain nombre de qualités morales, comme la persévérance, l'indépendance et le courage.

Comment tester cet aspect ?

Aux Pays-Bas, cette partie de l'évaluation est confiée au Rijkspsyologisch Instituut.

Dans le secteur privé également, on s'en remet à des psychologues pour cet aspect de la sélection.

*M. Viseur* demande enfin s'il est déjà arrivé que le collège de recrutement doive constater *a posteriori* qu'il s'était trompé et qu'un juriste brillant, par exemple, n'avait pas réussi l'examen.

*M. Barzin* fait tout d'abord observer que la nomination de suppléants sans examen n'aurait probablement jamais posé problème si le ministre n'avait pas exagéré.

*De heer Bourgeois* stelt vast dat de meeste sprekers voorstander zijn van een wervingsexamen. De leden van de wervingscollege hebben bovendien onderstreept dat de moeilijkheidsgraad van deze examens niet overdreven is. Overigens schijnt de maturiteit van de kandidaten bovenaan de waardenschaal te staan.

De spreker heeft wel een verschil vastgesteld tussen de werkwijze van het adviescomité te Gent en van dat van Luik. Moet er niet naar een homogenisering van de systemen gestreefd worden ?

Ook de voorstelling van het probleem was verschillend. De heer Bourgeois wijst er op dat de enquête van Luik verder zou moeten geanalyseerd worden. Het statistisch gegeven van het aantal zittingen dat een kandidaat heeft gedaan zegt niets over de aard van de zitting die zowel een zeer beperkt als een zeer intensieve inzet kan vereisen. Het aantal zittingen staat ook niet gelijk met het aantal vonnissen.

Uit de cijfers van de minister is gebleken dat er nog een reserve van 1 281 plaatsvervangende magistraten zou bestaan.

Voor de heer Bourgeois is het onaanvaardbaar dat al deze kandidaten nog zonder examen zouden kunnen benoemd worden en dat zij, zoals uit de praktijk blijkt, bovendien nog voor de beste plaatsen kunnen aangewezen worden. Dat was niet de bedoeling van de wet. De interpretatie die het mogelijk maakte om plaatsvervangers rechtstreeks te benoemen, werd later gegeven, in een antwoord van minister Wathélet op een mondelinge vraag van senator Vandenberghe.

*De heer Jean-Jacques Viseur* vindt het niet normaal dat een kandidaat-rechter, die dagelijks anderen zal moeten beoordelen, weigert om zichzelf aan een oordeel te onderwerpen.

De proeven die worden opgelegd zijn uiterst geschikt om te weten of de kandidaat voldoende maturiteit, synthesevermogen en kritische zin heeft om een goed magistraat te zijn.

Feit is echter dat de magistraat ook over een aantal morele kwaliteiten zoals doorzettingsvermogen, onafhankelijkheid en moed dient te beschikken.

Hoe kan dit aspect getest worden ?

In Nederland wordt dit gedeelte van de beoordeling overgelaten aan het Rijkspsyologisch Instituut.

Ook in de private sector wordt dit onderdeel van de selectie overgelaten aan psychologen.

De heer Viseur wenst ten slotte te vernemen of het reeds voorgekomen is dat het wervingscollege achteraf diende vast te stellen dat het zich vergist had en dat bijvoorbeeld een briljant jurist niet geslaagd was voor het examen.

*De heer Barzin* merkt allereerst op dat de benoeming van plaatsvervangers zonder examen vermoedelijk nooit een probleem zou zijn geweest indien de minister daarbij niet overdreven had.



L'intervenant souhaiterait également savoir s'il est exact que les meilleurs candidats sont approchés par des chasseurs de têtes.

M. Barzin demande par ailleurs si le collège de recrutement a déjà dû répondre à un candidat mécontent demandant l'annulation d'un examen par le conseil d'Etat.

En conclusion, le membre demande si le collège de recrutement n'a jamais eu de problèmes du fait que, eu égard au sujet de la dissertation, les candidats doivent définir des positions politiques claires.

Est-il possible d'évaluer ces textes en toute objectivité ?

M. Verherstraeten estime qu'il serait opportun de limiter les mandats des membres des collèges de recrutement et des comités d'avis.

A défaut, il craint un glissement vers « un abus de position » dont les hommes politiques sont actuellement rendus responsables.

M. Laeremans demande si la nomination d'un suppléant fait d'ores et déjà l'objet d'un avis.

\*  
\* \*

La représentante du ministre de la Justice communique ce qui suit :

Depuis le 1<sup>er</sup> octobre 1993, il a été procédé à 326 nominations de base dans la magistrature :

- 116 magistrats suppléants;
- 97 magistrats du parquet sont passés à la magistrature assise;
- 124 lauréats des examens de recrutement (62 examens d'aptitude professionnelle et 62 stagiaires).

L'intervenante souhaite attirer l'attention sur l'évolution qui a été observée dans ce domaine.

A l'entrée en vigueur de la loi, le 1<sup>er</sup> octobre 1993, il n'y a avait pas encore de lauréats des examens de recrutement. Après l'entrée en vigueur de la loi, il a été procédé aux nominations suivantes :

- 1 lauréat;
- 3 magistrats passés du parquet au siège;
- 1 suppléant.

En 1994, la répartition était encore la suivante :

- 30 nominations suite à mutation;
- 39 nominations de suppléants;
- 23 nominations de stagiaires judiciaires (5 stagiaires judiciaires ancien système, les stagiaires du nouveau système ne sont disponibles qu'après un stage de 18 mois) et de lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle (18);

En 1995 :

- 47 nominations suite à mutation;
- 55 nominations de suppléants;
- 58 stagiaires judiciaires (37) et lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle (21).

En 1996, 21 suppléants seulement ont été nommés, pour un groupe de 42 lauréats.

De spreker wil ook weten of het waar is dat de beste kandidaten door « *head hunters* » aangesproken worden.

De heer Barzin wenst voorts te vernemen of het wervingscollege reeds geconfronteerd werd met een verzoek van een ontevreden kandidaat tot nietigverklaring van een examen door de Raad van State.

Het lid vraagt tot besluit of het wervingscollege nooit problemen heeft gehad met het feit dat de kandidaten, ingevolge het onderwerp van de verhandeling, duidelijk politieke standpunten invoeren.

Is het mogelijk om in alle objectiviteit over deze teksten te oordelen ?

De heer Verherstraeten meent dat het nuttig zou zijn om de mandaten van de leden van het wervingscollege en van de adviescomités te beperken.

Hij vreest dat er anders een verschuiving zou kunnen zijn van het « misbruik van de positie » waarvoor de politici thans verantwoordelijk worden gesteld.

De heer Laeremans stelt de vraag of er thans reeds advies gegeven wordt met het oog op de benoeming van een plaatsvervanger.

\*  
\* \*

De vertegenwoordiger van de minister van Justitie deelt het volgende mee :

Sedert 1 oktober 1993 waren er 326 basisbenoemingen in de magistraturen :

- 116 plaatsvervangende magistraten;
- 97 magistraten van het parket stappen over naar de zittende magistratuur;
- 124 laureaten van de wervingsexamen (62 examens beroepsbekwaamheid en 62 stagiairs).

De spreekster wenst de aandacht te vestigen op de evolutie die zich in dit verband heeft afgetekend.

Toen de wet op 1 oktober 1993 van kracht werd waren er nog geen laureaten van de wervingsexamens. Na het van kracht worden van de wet gebeurden de volgende benoemingen :

- 1 laurea;
- 3 overstappen van het parket naar de zetel;
- 1 plaatsvervanger.

In 1994 zag de verdeling er als volgt uit :

- 30 benoemingen ingevolge overstap;
- 39 benoemingen van plaatsvervangers;
- 23 benoemingen van gerechtelijke stagiairs

(5 gerechtelijke stagiairs oud systeem want de stagiairs van het nieuwe systeem werden pas na 18 maanden stage beschikbaar) en laureaten beroepsbekwaamheid (18).

In 1995 :

- 47 benoemingen ingevolge overstap;
- 55 benoemingen van plaatsvervangers;
- 58 gerechtelijke stagiairs (37) en laureaten beroepsbekwaamheid (21).

In 1996, werden slechts 21 plaatsvervangers benoemd tegen een groep van 42 laureaten.

Il ressort de ces chiffres que le nombre de suppléants est dégressif dans le groupe des nominations.

Le nombre de lauréats augmente également systématiquement. Après le premier examen, on dénombrait 20 lauréats néerlandophones et 8 lauréats francophones. Il était donc normal que ces candidats forment une minorité dans l'ensemble global.

Les lauréats ne postulent pas non plus aussitôt après avoir réussi l'examen.

Il s'avère qu'un certain nombre d'entre eux attendent et ce, sans doute jusqu'à ce qu'ils aient atteint l'âge requis pour pouvoir poser leur candidature à une fonction dans la magistrature assise.

En général, les candidats sont relativement jeunes et la plupart d'entre eux ne remplissent donc pas les conditions de nomination.

Le représentant du ministre est partisan du maintien de la possibilité de nommer des magistrats suppléants, à condition qu'ils aient obtenu un avis favorable unanime du comité d'avis.

Ces avis doivent être rédigés de manière uniforme, selon les directives données en la matière par le ministre dans la circulaire qui sera remise à la commission (voir annexe).

M. Stassijns répond aux questions relatives à la composition du collège de recrutement. Il ne voit aucun inconvénient à ce que les magistrats soient minoritaires dans la nouvelle composition du collège. Une fonction au sein du collège n'est pas exercée *au nom* de la magistrature, au contraire, les membres du collège doivent jouir d'une grande indépendance.

Afin de renforcer cette indépendance, on pourrait envisager un renouvellement *partiel* du collège tous les quatre ans.

Il ne paraît pas indiqué de renouveler le collège complètement au bout de quatre ans, vu l'importante perte d'expérience qui risque d'en résulter.

En réponse à la question de M. Barzin concernant le « détournement » de candidats par des chasseurs de têtes, M. Stassijns précise qu'il n'est pas au courant de tels cas.

En revanche, il arrive qu'un stagiaire qui a réussi l'examen de recrutement voie sa rémunération fortement augmentée par son maître de stage.

M. Jean-Jacques Viseur a abordé le problème des qualités psychologiques des candidats. Malheureusement, le collège de recrutement n'est pas en mesure de se prononcer sur cet aspect et il serait trop onéreux de faire appel à un bureau privé pour ce faire.

Le stage judiciaire offre la possibilité de juger les qualités psychologiques des candidats.

L'affinité politique des candidats ne peut constituer un élément pertinent pour le collège.

M. Spreutels souligne que ce ne sont pas les qualités scientifiques des candidats qui priment aux yeux du collège.

Celui-ci s'intéresse surtout à l'esprit critique des candidats, à leur capacité de prendre des décisions

Uit deze cijfers blijkt dat het aantal plaatsvervangers in de groep van benoemingen degressief is.

Het aantal laureaten neemt ook systematisch toe. Na het eerste examen waren er 20 Nederlandstalige laureaten en 8 Franstalige laureaten. Het was dus normaal dat deze kandidaten een minderheid vormden in het globale pakket.

Ook niet alle laureaten postuleren meteen nadat ze geslaagd zijn in het examen.

Een aantal onder hen blijkt te wachten, vermoedelijk totdat ze de vereiste leeftijd bereikt hebben om te kunnen postuleren voor de zittende magistratuur.

Over het algemeen zijn de kandidaten voor het examen relatief jong, de meeste onder hen zijn dus niet in de voorwaarden om benoemd te worden.

De vertegenwoordigers van de minister is voorstander van het behoud van de mogelijkheid om plaatsvervangers te benoemen, op voorwaarde dat zij een eenparig gunstig advies van het adviescomité hebben verkregen.

Deze adviezen moeten liefst eenvorming worden opgesteld, volgens de richtlijnen die de minister terzake heeft gegeven in de circulaire die aan de commissie zal overhandigd worden (zie bijlage).

De heer Stassijns antwoordt op de vragen betreffende de samenstelling van het wervingscollege. Hij heeft er geen enkel probleem mee dat de magistraten in de nieuwe samenstelling in de minderheid zouden zijn. Een functie in het wervingscollege wordt immers niet *namens* de magistratuur opgenomen, de leden dienen integendeel een grote onafhankelijkheid te hebben.

Om die onafhankelijkheid te vergroten kan er gedacht worden aan een vierjaarlijkse *gedeeltelijke* hernieuwing van het college.

Een volledige vernieuwing na vier jaar lijkt niet aangewezen aangezien dan heel wat ervaring dreigt verloren te gaan.

In antwoord op de vraag van de heer Barzin, betreffende het « weggopen » van kandidaten door *head hunter*-bureaus deelt de heer Stassijns mee dat hij niet op de hoogte is van dergelijke gevallen.

Welke komt het voor dat een stagiair die geslaagd is in het wervingsexamen van zijn stagemeester een flinke loonsverhoging krijgt.

De heer Jean-Jacques Viseur sprak over de psychologische capaciteiten van de kandidaten. Jammer genoeg kan het wervingscollege dit gegeven niet testen en zou het te duur zijn om daar een particulier bureau voor in te schakelen.

De gerechtelijke stage is een mogelijkheid om de ingesteldheid van de kandidaten te toetsen.

De politieke ingesteldheid van de kandidaten mag voor het college geen punt zijn.

De heer Spreutels onderstreept dat het niet de wetenschappelijke kwaliteiten van de kandidaten zijn die primeren voor het college.

Het college heeft vooral oog voor de kritische ingesteldheid, het vermogen om binnen een redelijke

dans un délai raisonnable, à leur indépendance et à leur persévérance.

M. Baert estime que la diversité dans la composition du collège de recrutement est de nature à accroître l'objectivité des décisions prises.

L'apport d'autres disciplines, qui est dès aujourd'hui une réalité, est considéré comme très enrichissant.

M. Baert fait en outre observer que les avocats siégeant au sein du collège de recrutement se montrent généralement très sceptiques au sujet de la nomination de suppléants, à laquelle la disposition transitoire votée en 1993 a donné un fondement juridique.

Il reste néanmoins à savoir si le nombre de lauréats peut actuellement suffire pour pourvoir aux vacances. Si ce n'est pas le cas, il serait justifié de maintenir *temporairement* la mesure transitoire.

M. Baert n'est pas favorable à la subdivision du collège de recrutement en un collège francophone et un collège néerlandophone. Il souscrit entièrement à la position défendue sur ce point par le collège de recrutement dans la note du 3 janvier qui a été transmise à la commission.

En ce qui concerne le problème des dispositions psychologiques des candidats, l'intervenant suggère enfin d'envisager l'application du système néerlandais, lequel implique que les candidats soient préalablement testés.

Il reste à savoir si les implications budgétaires de cette formule pourront être supportées par le budget de la Justice.

M. Baert émet certaines réserves quant à la proposition du gouvernement de limiter à cinq ans la validité de la réussite de l'examen.

Cette mesure pourrait induire une certaine forme d'arbitraire, étant donné que le ministre pourrait retarder les nominations jusqu'à ce que le délai de cinq ans soit écoulé.

La non-nomination ne dépend en effet pas *unique-ment* de la volonté du candidat. Il faut donc soit reporter l'instauration du délai jusqu'à ce qu'il n'y ait plus de suppléants, soit allonger le délai.

Quoi qu'il en soit, le lauréat d'un examen doit disposer du même délai pour postuler que les suppléants, sans quoi on créerait une certaine discrimination.

M. Bourgeois souligne une nouvelle fois que tous les lauréats ne réunissent pas les conditions pour postuler.

Etant donné qu'ils devront de toute façon attendre d'avoir l'ancienneté requise, il ne leur restera que peu de temps — si le délai est adopté — pour postuler effectivement.

M. Stassijns estime que cet argument n'est pas convaincant. Il considère que des juristes ayant une expérience professionnelle limitée ne devraient pas pouvoir participer à l'examen.

termijn beslissingen te nemen, de onafhankelijkheid en het doorzettingsvermogen van de kandidaten.

De heer Baert meent dat een divers samengesteld wervingscollege de objectiviteit van de beslissingen alleen maar verhoogt.

De inbreng van andere disciplines, die ook nu reeds aanwezig is, wordt als zeer verrijkend ervaren.

De heer Baert deelt voorts mee dat de advocaten in het wervingscollege over het algemeen vrij sceptisch waren over de benoeming van plaatsvervangers, die ingevolge de in 1993 ingevoerde overgangsbepaling een wettelijke basis kreeg.

Het is echter de vraag of het aantal laureaten op dit ogenblik kan volstaan om de vacatures in te vullen. Indien dat niet het geval is dan is het verantwoordt om de overgangsmaatregel *tijdelijk* te behouden.

De heer Baert is geen voorstander van het opdelen van het wervingscollege in een Franstalig en een Nederlandstalig college. Hij onderschrijft volledig het standpunt van het wervingscollege dienaangaande zoals verwoord in de nota van 3 januari die aan de commissie werd overgezonden.

Wat het probleem van de psychologische ingesteldheid van de kandidaten betreft, suggereert de spreker tenslotte om het systeem te overwegen dat in Nederland wordt toegepast en dat inhoudt dat de kandidaten vooraf worden getest.

De vraag is of de budgettaire implicatie van een dergelijke systematische selectie door de begroting van Justitie kan gedragen worden.

De heer Baert heeft bedenkingen bij het voorstel van de regering om een limiet van 5 jaar in te stellen voor de geldigheid van de goede uitslag van het examen.

Die bepaling kan een zekere vorm van willekeur mogelijk maken in de zin dat de minister zou kunnen talmen met de benoeming totdat de termijn van 5 jaar verstreken is.

Het niet-benoemd worden is immers *niet alleen* afhankelijk van de wil van de kandidaat. Ofwel moet de invoering van de termijn worden uitgesteld totdat er geen plaatsvervangers meer zijn, ofwel moet de termijn worden verlengd.

Hoe dan ook moet de laureaant van een examen even lang als de plaatsvervangers de kans hebben om te postuleren, zoniet is er een zekere discriminatie.

De heer Bourgeois wijst er nogmaals op dat niet alle laureaten in de voorwaarden zijn om te postuleren.

Aangezien ze reeds zullen moeten wachten totdat ze de nodige anciënniteit verworven hebben dan blijft er, gesteld dat de beperking wordt ingevoerd nog maar weinig tijd over om zich effectief kandidaat te stellen.

De heer Stassijns vindt dit argument niet overtuigend. Hij pleit ervoor dat juristen met een beperkte beroepservaring niet aan het examen zouden deelnemen.

Les participants qui sont trop jeunes ont plus de chances d'échouer et c'est d'ailleurs l'une des raisons pour lesquelles le pourcentage de réussite à l'examen d'aptitude professionnelle est si faible.

Réagissant à l'intervention de M. Baert, *M. Bourgeois* précise qu'il y a actuellement 127 candidats qui ont réussi l'examen d'aptitude professionnelle et qui entrent donc en ligne de compte pour une nomination et 86 stagiaires judiciaires.

Il y a donc, au total, 213 candidats pour une réserve de 1 281 suppléants. Ces chiffres montrent à suffisance qu'il serait préférable de ne pas limiter la validité de l'examen.

\*  
\* \*

### 3. Discussion

*Votre rapporteur* fait part de son étonnement devant le mécontentement exprimé par les personnes entendues. Le premier président de la Cour d'appel a ainsi affirmé que la moitié des juges suppléants ne pouvaient faire l'objet d'une évaluation vu le nombre trop faible de jugements rendus et que 30 % d'entre eux étaient insuffisamment compétents. Il pose dès lors la question de savoir si le système actuel va être maintenu.

*Le ministre* rappelle que même si dès son adoption, cette législation avait été considérée comme instaurant un système transitoire, on a toujours défendu l'idée que quelqu'un qui avait pendant des années correctement rempli sa fonction, avait acquis une expérience privilégiée. Ultérieurement, on a prévu que sur base de cette expérience, ils étaient réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle. Depuis, les mentalités ont évolué et nombreux sont les candidats qui ont entretemps réussi l'examen d'aptitude professionnelle. L'idée est dès lors qu'un juge suppléant doit également présenter cet examen d'aptitude professionnelle.

Comment arriver à concrétiser une telle idée ?

1. Le gouvernement a tout d'abord envisagé de limiter dans le temps la durée de réussite de cet examen.

Le ministre dépose en conséquence un amendement n° 6 à l'article 2 qui prévoit que « les lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle conservent le bénéfice de leur bon résultat pendant cinq années à compter de la date du procès-verbal de l'examen » (Doc. n° 730/4).

2. En outre, tout ceux qui ont effectivement réussi l'examen ainsi que ceux qui sont réputés l'avoir réussi doivent être soumis à la même limitation dans le temps.

Le ministre présente dès lors un amendement en ce sens (amendement n° 7 à l'article 3 de la proposition, Doc. n° 730/4).

Wie te jong deelneemt heeft een grotere kans om te mislukken en dat is ook één van de redenen waarom het slaagpercentage van het examen voor beroepsbekwaamheid zo laag is.

Ingaand op de tussenkomst van de heer Baert deelt *de heer Bourgeois* nog mee dat er thans 127 geslaagden zijn van het examen voor beroepsbekwaamheid, die dus in aanmerking komen voor een benoeming en 86 gerechtelijke stagiairs.

Tesamen 213 kandidaten tegenover een reserve van 1 281 plaatsvervangers. Uit dit gegeven volgt dat het beter is de geldigheid voor het examen niet te beperken.

\*  
\* \*

### 3. Bespreking

*Uw rapporteur* is verbaasd over de ontevredenheid onder de personen die werden gehoord. Zo heeft de eerste voorzitter van het hof van beroep gesteld dat de helft van de plaatsvervangend rechters niet kan worden beoordeeld omdat ze te weinig vonnissen hebben gewezen en dat 30 % van hen onvoldoende bekwaam is. Hij vraagt dan ook of de huidige regeling behouden zal blijven.

*De minister* herinnert eraan dat hoewel deze wetgeving vanaf haar goedkeuring beschouwd werd als een wetgeving waarbij een overgangsregeling werd ingevoerd, er steeds van uit is gegaan dat iemand die jarenlang op een correcte manier zijn ambt heeft vervuld, bevoorrechte ervaring had opgedaan. Naderhand werd bepaald dat die persoon op grond van zijn ervaring geacht werd te zijn geslaagd voor het examen inzake beroepsbekwaamheid. Ondertussen is de mentaliteit veranderd en zijn tal van kandidaten geslaagd voor het examen inzake beroepsbekwaamheid. Nu gaat men er dus van uit dat ook een plaatsvervangend rechter dat examen inzake beroepsbekwaamheid moet afleggen.

Hoe kan vorm worden gegeven aan een soortgelijk uitgangspunt ?

1. De regering heeft in de eerste plaats gewild dat wie geslaagd is voor dat examen, binnen een bepaalde termijn moet worden benoemd.

De minister dient op artikel 2 dan ook een amendement (n° 6) in, dat bepaalt : « De geslaagden voor het examen inzake beroepsbekwaamheid behouden het voordeel van hun goede uitslag gedurende vijf jaar te rekenen vanaf de datum van het proces-verbaal van het examen » (Stuk n° 730/4).

2. Bovendien moeten zowel de kandidaten die effectief geslaagd zijn voor het examen als zij die geacht worden geslaagd te zijn, aan dezelfde beperking in de tijd worden onderworpen.

De minister dient daartoe dan ook een amendement in (amendement n° 7 op artikel 3 van het voorstel, Stuk n° 730/4).

3. Enfin, il se pourrait, certes dans des cas exceptionnels, qu'aucun candidat n'ait réussi l'examen d'aptitude professionnelle. Pendant une période transitoire, le ministre doit dans ces circonstances avoir la possibilité de nommer un candidat ne possédant pas ce certificat. Par ailleurs, les comités d'avis devraient avoir la possibilité de dire à l'unanimité quel candidat ils proposent. En conséquence, le ministre dépose un amendement n° 8, insérant un nouvel article 4, qui prévoit qu'un avis favorable et unanime sera exigé pour la nomination de candidats qui sont censés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle (Doc. n° 730/4).

*Votre rapporteur* fait remarquer que la justification de l'amendement n° 7 du gouvernement selon laquelle « il en résultera parallèlement une extinction, d'ici cinq ans, de la disposition parallèle précitée, par laquelle les juges suppléants nommés avant le 1<sup>er</sup> octobre 1993 peuvent être nommés dans la magistrature sans participation effective à l'examen » ne se retrouve pas dans le texte même de l'amendement (Doc. n° 730/4, pp. 2 et 3).

*M. Verherstraeten* présente un sous-amendement n° 10 qui tend à le prévoir expressément (Doc. n° 730/5).

En ce qui concerne les comités d'avis, *votre rapporteur* rappelle que lors des auditions, il a été dit qu'ils ne pouvaient correctement se prononcer sur des candidatures venant d'autres arrondissements.

Un autre critère territorial ne devrait-il pas être retenu ? Par ailleurs, il se pose la question de savoir si les avis ne devraient pas être plus détaillés en répondant par exemple à un canevas précis.

En guise de réponse, *le ministre* communique une lettre du 15 mai 1996 adressée aux premiers présidents et procureurs généraux et relative à la motivation des avis (voir annexe). Dans cette lettre, trois types d'avis sont spécifiés, à savoir :

- l'évaluation permanente du magistrat;
- un avis du lieu d'origine du candidat (par exemple, un avis du bâtonnier pour un avocat);
- un avis du chef de corps de la place vacante.

*M. Borginon* attire quant à lui l'attention du ministre sur la situation préoccupante qui règne au parquet. Les anciens avocats ne souhaitent pas entamer une carrière au parquet. Comment rendre dès lors cette carrière plus attrayante ?

*Le ministre* précise que la situation en ce qui concerne les parquets est très complexe. Les places disponibles au parquet sont pour une grande partie remplies par ceux qui ont accompli le stage judiciaire.

3. Tot slot is het — zeker in uitzonderlijke gevallen — mogelijk dat geen enkele kandidaat slaagt voor het examen inzake beroepsbekwaamheid. In die omstandigheden moet de minister tijdens een overgangsperiode over de mogelijkheid beschikken om een kandidaat te benoemen die niet over dat getuigschrift beschikt. Bovendien zouden de adviescomités in staat moeten worden gesteld om eenparig hun kandidaat aan te wijzen. De minister dient dan ook een amendement (n° 8) in, tot invoeging van een artikel 4 (*nieuw*), dat bepaalt dat een gunstig en eenparig advies vereist is voor de benoeming van kandidaten die geacht worden te zijn geslaagd voor het examen inzake beroepsbekwaamheid (Stuk n° 730/4).

*Uw rapporteur* heeft een opmerking in verband met de verantwoording van amendement n° 7 van de regering, waarin ook het volgende wordt aangevoerd : « Dit heeft terzelfdertijd tot gevolg dat voormelde overgangsmaatregel waardoor de plaatsvervangende rechters benoemd voor 1 oktober 1993 kunnen benoemd worden in de magistratuur zonder effectieve deelname aan het examen tussen hier en vijf jaar zal uitdoven » (Stuk n° 730/4, blz. 2 en 3). Daarover is in het amendement zelf niets terug te vinden.

*De heer Verherstraeten* dient een subamendement n° 10 in, dat daar expliciet in voorziet (Stuk n° 730/5).

Voorts herinnert *uw rapporteur* eraan dat tijdens de hoorzittingen is gezegd dat de adviescomités zich niet correct kunnen uitspreken over de kandidaatsstellingen uit andere arrondissementen.

Zou men inzake territoriale bevoegdheid geen andere maatstaf moeten aanleggen ? Bovendien vraagt hij zich af of de adviezen niet omstandiger moeten zijn en bijvoorbeeld beantwoorden aan een nauwkeurig omlind schema.

Bij wijze van antwoord geeft *de minister* kennis van een brief van 15 mei 1996 die gericht was aan de eerste voorzitters en procureurs-generaal en betrekking had op de motivering van de adviezen (zie bijlage). In die brief worden drie soorten adviezen nader gespecificeerd, met name :

- de permanente evaluatie van de magistratuur;
- een advies van de plaats van herkomst van de kandidaat (bijvoorbeeld een advies van de stafhouder als het om een advocaat gaat);
- een advies van de korpschef van de openstaande betrekking.

*De heer Borginon* vestigt de aandacht van de minister op de zorgwekkende toestand bij de parketten. Gewezen advocaten zijn er niet voor te vinden om carrière te maken bij het parket. Hoe moet men die carrière dan aantrekkelijker maken ?

*De minister* verklaart dat de toestand bij de parketten zeer ingewikkeld is. De beschikbare betrekkingen worden er voor het merendeel ingenomen door degenen die de gerechtelijke stage hebben vervuld.

Il n'y a pratiquement pas de lauréats à l'examen d'aptitude professionnelle qui postulent au parquet. Les dernières nominations pour le siège ont été faites sur base de la réussite de cet examen discriminant de la sorte les substituts qui ont choisi une carrière au parquet et qui souhaitent passer au siège.

Dans ces circonstances, le ministre plaide pour l'instauration d'une période transitoire d'une part, pour pouvoir résoudre le cas exceptionnel de l'absence de candidats ayant réussi l'examen d'aptitude professionnelle et d'autre part, pour pouvoir nommer un candidat en cas de besoin d'un profil précis (par exemple, un fiscaliste) moyennant l'avis unanime du comité d'avis.

*M. Borginon* fait observer que cette dernière mesure introduit le principe de la spécialisation des magistrats. Une telle disposition ne va-t-elle pas rendre très complexe leur nomination ? Par ailleurs, en ce qui concerne la nomination à une place de juge suppléant dans le futur, ne faudrait-il pas prévoir que les candidats qui ont réussi l'examen d'aptitude professionnelle bénéficieront d'une priorité ?

*Le ministre* marque son accord devant cette proposition. Elle paraît logique pour la future carrière du juge suppléant.

Il signale par ailleurs, qu'il reçoit très peu de candidatures pour les places de juge suppléant.

En ce qui concerne la première question relative à la spécialisation des magistrats, le ministre constate une évolution en ce sens. Si quelqu'un s'est spécialisé en matière fiscale et souhaite être juge en matière fiscale, il faut pouvoir lui donner cette possibilité. De même, en vue d'une bonne organisation du tribunal, cette situation doit pouvoir être rencontrée par les comités d'avis. Ceci a été le cas dans le cadre du dossier des « tueurs du Brabant ». Une telle solution n'est cependant possible qu'en cas d'avis unanime du comité d'avis et pendant une période transitoire.

*M. Lozie* prend acte du principe selon lequel le passage de juge suppléant vers la magistrature effective sans avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle ne sera plus possible. Il marque également son accord pour que, lors de la nomination d'un juge suppléant, une priorité soit donnée au candidat lauréat de cet examen à une place vacante de juge suppléant.

Par contre, il ne se déclare pas en faveur d'une spécialisation à l'intérieur d'une profession.

Le membre marque sa préférence pour une formation sur base de l'expérience acquise dans le cadre de stages dans divers services.

Ceci suppose que les moyens budgétaires soient débloqués pour pouvoir donner une formation adéquate.

*M. Borginon* fait remarquer que si l'amendement n° 6 du gouvernement est retenu, nombreuses sont

Onder de geslaagden voor het examen inzake beroepsbekwaamheid zijn er vrijwel geen die naar een ambt bij het parket dingen. Bij de jongste benoemingen voor de zetel moesten de gegadigden voor dat examen geslaagd zijn en dat is discriminerend voor de substituten die carrière zouden willen maken bij het parket en wensen over te gaan naar de zetel.

De minister pleit dan ook voor de invoering van een overgangperiode en zulks enerzijds om een oplossing te vinden voor het uitzonderlijke geval dat geen kandidaten geslaagd zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en anderzijds om zo nodig, op eensluidend advies van het adviescomité, een kandidaat met een bepaald profiel (bijvoorbeeld een fiscalist) te kunnen benoemen.

*De heer Borginon* merkt op dat de laatstgenoemde maatregel het beginsel van de specialisering van de magistraten invoert. Zal zo'n bepaling hun benoeming niet erg ingewikkeld maken ? Zou, wat de benoeming tot een ambt van plaatsvervangend rechter betreft, in de toekomst niet moeten worden bepaald dat de kandidaten die geslaagd zijn voor een examen inzake beroepsbekwaamheid de voorrang hebben ?

*De minister* gaat akkoord met dit voorstel dat hem logisch lijkt als het om de toekomstige carrière van de plaatsvervangend rechter gaat.

Hij merkt ten andere op dat er voor het ambt van plaatsvervangend rechter maar weinig gegadigden zijn.

In verband met de eerste vraag over de specialisering van de magistraten constateert de minister een trend in die richting. Wil een specialist in belastingaangelegenheden rechter in fiscale zaken worden dan moet hij daar de mogelijkheid toe krijgen. Met het oog op een degelijke organisatie van de rechtbank zou een en ander moeten kunnen worden geregeld door de adviescomités zoals dat het geval geweest is in het dossier van de Bende van Nijvel. Een dergelijke oplossing is echter slechts mogelijk op eensluidend advies van het adviescomité en gedurende een overgangperiode.

*De heer Lozie* neemt akte van het beginsel luidens hetwelk een plaatsvervangend rechter voortaan slechts werkend rechter kan worden mits hij of zij vooraf geslaagd is voor het examen inzake beroepsbekwaamheid. Hij is het er tevens mee eens dat bij een aanstelling van een plaatsvervangend rechter voorrang zou worden gegeven aan de kandidaat die geslaagd is voor dat examen dat toegang verleent tot een vacante betrekking van plaatsvervangend rechter.

Hij is daarentegen geen voorstander van specialisatie binnen het kader van een beroep.

Het lid is eerder te vinden voor een opleiding op basis van de ervaring opgedaan tijdens stages op diverse diensten.

Dit veronderstelt dat voldoende financiële middelen worden uitgetrokken om een passende opleiding aan te kunnen bieden.

*De heer Borginon* wijst erop dat als amendement n° 6 van de regering aangenomen wordt, heel wat

les personnes qui se verront dans l'obligation de repasser l'examen d'aptitude professionnelle.

En effet, en limitant à 5 années la durée de réussite de l'examen, toute personne qui a présenté très jeune cet examen et qui attend d'avoir les dix ans d'expérience professionnelle requise pour pouvoir être nommée juge, devra le représenter si elle ne veut pas perdre son droit à être nommé.

*Le ministre* précise qu'il ne s'agit que d'une mesure transitoire qui ne s'appliquera qu'à la date de l'entrée en vigueur de la loi. Le problème soulevé par le membre paraît dès lors très théorique. Le raisonnement du ministre part du principe que la personne ne présentera l'examen que lorsqu'elle approchera du terme de la période de dix ans pour que sa candidature puisse immédiatement être prise en considération.

*M. Delathouwer* rappelle l'existence de divergences de vues lors des premières réunions. Tous les membres étaient cependant d'accord pour estimer qu'il fallait mettre fin au système de nomination quasi-automatique des juges suppléants comme juges effectifs. Cette nomination doit se faire sur base de critères objectifs. Pour son groupe, il faut donner une priorité *absolue* aux lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle.

Par ailleurs, il faut tirer les leçons des auditions qui ont eu lieu. Pendant les trois dernières années, moins de la moitié des personnes nommées l'ont été suite à la réussite de l'examen d'aptitude professionnelle.

Le problème n'est dès lors pas devenu aussi théorique que le ministre l'a affirmé.

Il a également été dit que sur le nombre total des juges suppléants, 20 à 30 % sont bons, 20 à 30 % sont incompetents et le reste ne rend pas assez de jugements pour pouvoir être apprécié. Devant ces chiffres et suite à l'amendement n° 8 du gouvernement, il admet que le ministre puisse nommer un juge suppléant ne disposant pas d'un certificat d'aptitude, en l'absence de candidats disposant de ce certificat et moyennant un avis favorable et unanime du comité d'avis. Cependant, si un autre candidat a réussi cet examen et reçoit un avis favorable, la priorité doit nécessairement être donnée à ce dernier. Telle est la portée du sous-amendement n° 9 que *M. Landuyt* et lui-même présentent à l'amendement du gouvernement (Doc. n° 730/5).

*Le ministre* fait part de sa crainte que suite à l'adoption de ce sous-amendement, les comités d'avis devront émettre un avis négatif sur tous les autres candidats s'ils veulent en retenir un.

Tout en comprenant ce problème qui est lié à la manière de travailler des comités d'avis, *M. Delathouwer* fait remarquer que cette situation ne sera que temporaire. Il ne s'agit en outre que d'un

kandidaten verplicht zullen zijn om opnieuw het examen inzake beroepsbekwaamheid af te leggen.

Door de geldigheidsduur van het examenresultaat tot 5 jaar te beperken, ziet iedereen die zeer jong aan het examen heeft deelgenomen en die de vereiste 10 jaar beroepservaring aan het opbouwen is om als rechter benoemd te worden, zich genoodzaakt opnieuw aan het examen deel te nemen als hij zijn recht op benoeming niet wil verliezen.

*De minister* preciseert dat het slechts om een overgangsmaatregel gaat, die pas toegepast zal worden vanaf de dag waarop de wet in werking treedt. Het knelpunt dat door het lid is opgeworpen, lijkt dan ook zeer theoretisch. De minister gaat uit van de veronderstelling dat iemand pas aan het examen zal deelnemen wanneer diens periode van 10 jaar afloopt, periode waarbinnen zijn kandidatuur onmiddellijk in overweging genomen kan worden.

*De heer Delathouwer* herinnert aan de verschillen in opvatting tijdens de eerste vergaderingen. Alle leden waren het er nochtans over eens dat er een einde moest worden gesteld aan het systeem waarbij plaatsvervangend rechters bijna automatisch tot magistraat werden benoemd. Die benoeming moet op basis van objectieve criteria gebeuren. Volgens zijn fractie moet er *absolute* voorrang worden gegeven aan de geslaagden van het examen inzake beroepsbekwaamheid.

Er moeten overigens lessen getrokken worden uit de hoorzittingen die hebben plaatsgehad. De laatste drie jaar is minder dan de helft van de benoemingen gebeurd na een succesvol examen inzake beroepsbekwaamheid.

Het probleem is dus niet zo theoretisch geworden als de minister het wil voorstellen.

Er werd ook verklaard dat 20 tot 30 % van het totaal aantal plaatsvervangend rechters bekwaam is, 20 tot 30 % onbekwaam, en dat de overigen niet voldoende vonnissen vellen om beoordeeld te kunnen worden. Op basis van die cijfers en van amendement n° 8 van de regering, geeft hij toe dat de minister, bij gebrek aan kandidaten die over een getuigschrift van beroepsbekwaamheid beschikken, een plaatsvervangend rechter kan benoemen die niet over dat getuigschrift beschikt, mits het adviescomité ter zake een unaniem en gunstig advies uitbrengt. Als een andere kandidaat echter voor dat examen geslaagd is en een gunstig advies krijgt, moet verplicht voorrang worden gegeven aan deze laatste. Dat is de draagwijdte van subamendement n° 9 dat de heer Landuyt en hijzelf op het amendement van de regering indienen (Stuk n° 730/5).

*De minister* vreest dat wanneer dit subamendement wordt aangenomen, de adviescomités, als ze een kandidaat willen aanwijzen, over alle andere kandidaten een ongunstig advies zullen moeten uitspreken.

*De heer Delathouwer* heeft begrip voor dit knelpunt, dat verband houdt met de werkwijze van de adviescomités; toch merkt hij op dat die situatie slechts van tijdelijke aard zal zijn. Het gaat boven-

avis portant sur une situation exceptionnelle qui doit en dernier ressort être apprécié par le ministre.

*Votre rapporteur* est également réservé devant ce sous-amendement. L'avis négatif qui devra être donné en ce qui concerne les autres candidats, les poursuivra durant toute leur carrière. Ne serait-il dès lors pas préférable d'exiger une motivation plus large ?

*M. Lozie* demande si cet avis porte sur le travail presté par le juge suppléant. Il plaide par ailleurs pour que l'avis renferme un classement motivé des candidats. Si ce classement est opéré selon des critères objectifs, personne ne pourra affirmer qu'il s'agit d'une nomination politique. Enfin, exiger un avis unanime reviendrait à accorder un droit de veto.

*Le ministre* explique que l'avis porte sur la candidature à telle place vacante. Il ne se déclare pas en faveur d'un classement des candidats.

*M. Verherstraeten* fait part de son soutien à la proposition et aux amendements du gouvernement. Sur base de son expérience professionnelle, il est convaincu que la plus grande partie des juges suppléants ne sont nullement des « créatures politiques ». Il soutient aussi la proposition qui a été faite d'accorder une priorité aux lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle en cas de nomination à une place vacante de juge suppléant.

Enfin, il peut marquer son soutien au sous-amendement déposé par MM. Landuyt et Delathouwer à condition que l'avis favorable émis par le comité d'avis soit unanime.

*M. Lozie* est d'avis qu'une telle condition est exagérée pour un candidat qui a réussi l'examen d'aptitude professionnelle.

*M. Verherstraeten* communique le mécontentement des juges suppléants qui n'ont aucune ambition de devenir juge. Il apprécie pour sa part que des avocats acceptent dans certaines circonstances d'assumer la charge de juge suppléant contre aucune rémunération. Il craint qu'on en arrive à une compétition entre les juges suppléants et les lauréats de l'examen. Par ailleurs, parmi les lauréats, il y en aura qui seront des juges suppléants et d'autres pas. Ne faudrait-il pas donner dans cette hypothèse une priorité aux lauréats qui sont juges suppléants ?

*Le ministre* est d'avis que le fait d'être juge suppléant ne constitue pas un élément décisif. Donner une priorité automatique aux lauréats qui sont juges suppléants créera un manque de flexibilité. Les comités d'avis doivent avoir la possibilité d'apprécier les candidatures dans leur totalité.

Il signale en outre qu'environ 150 conseillers suppléants devront bientôt être nommés. Il espère que de nombreux juges suppléants seront candidats à ces

dien slechts om een advies over een uitzonderlijke situatie die, in laatste instantie, door de minister moet worden beoordeeld.

*Uw rapporteur* heeft eveneens bedenkingen bij dit subamendement. Het negatieve advies dat over de andere kandidaten zal moeten worden uitgesproken, zal hen hun hele loopbaan blijven achtervolgen. Zou het daarom niet beter zijn een omstandiger advies te eisen ?

*De heer Lozie* vraagt of dit advies op het door de plaatsvervangend rechter verrichte werk slaat. Hij pleit er voorts voor in het advies een gemotiveerde rangschikking van de kandidaten op te nemen. Als die rangschikking volgens objectieve criteria gebeurt, kan niemand nog beweren dat het om een politieke benoeming zou gaan. Ten slotte zou inlating van een eenparigheidsvereiste voor een dergelijk advies erop neerkomen een vetorecht toe te kennen.

*De minister* licht toe dat het advies op de kandidatuur voor een welbepaalde vacature slaat. Hijzelf is niet voor een rangschikking van de kandidaten te vinden.

*De heer Verherstraeten* onderschrijft het voorstel en de amendementen van de regering. Vanuit zijn beroepservaring is hij ervan overtuigd dat het merendeel van de plaatsvervangend rechters geenszins « politieke creaturen » zijn. Hij staat ook achter het voorstel om, wanneer een plaats voor plaatsvervangend rechter vrijkomt, bij voorrang kandidaten te benoemen die geslaagd zijn in het examen inzake beroepsbekwaamheid.

Tot slot kan hij het door de heren Landuyt en Delathouwer ingediende subamendement bijtreden op voorwaarde dat door het adviescomité een eenparig advies wordt uitgebracht.

*De heer Lozie* is van oordeel dat zo'n voorwaarde al te overdreven is voor een kandidaat die in het examen inzake beroepsbekwaamheid geslaagd is.

*De heer Verherstraeten* vertolkt de ontevredenheid van plaatsvervangend rechters die niet de ambitie hebben om rechter te worden. Persoonlijk heeft hij waardering voor advocaten die in bepaalde gevallen aanvaarden om onbezoldigd het ambt van plaatsvervangend rechter uit te oefenen. Hij vreest voor een mogelijke onderlinge concurrentie tussen plaatsvervangende rechters en kandidaten die voor het examen geslaagd zijn. Voorts zullen sommige geslaagden plaatsvervangend rechter worden, anderen niet. Moet in dat geval geen voorrang worden verleend aan geslaagden voor het examen die plaatsvervangend rechter zijn ?

Volgens *de minister* is het feit plaatsvervangend rechter te zijn geen doorslaggevend element. Mocht men stelselmatig voorrang verlenen aan geslaagden die plaatsvervangend rechter zijn, dan zal dat tot een gebrek aan flexibiliteit leiden. De adviescomités moeten alle candidaturen kunnen beoordelen.

Bovendien signaleert hij dat binnenkort zo'n 150 plaatsvervangend raadsheren zullen moeten worden benoemd. Hij hoopt dat talrijke plaatsver-



places de conseillers suppléants. Automatiquement, de nombreuses places se libèreront en première instance.

Suite à la discussion, *M. Delathouwer* maintient son sous-amendement n° 9 vu la priorité qui doit être donnée aux lauréats de l'examen.

Quant à la crainte exprimée par le ministre et le rapporteur que le comité d'avis ne soit obligé d'opérer une discrimination négative vis-à-vis des autres candidats, il faudrait qu'une majorité des membres en âme et conscience donne un avis négatif vis-à-vis de bons candidats. Si une telle situation devait néanmoins se produire, il faudrait presque exiger que cet avis soit émis à la quasi unanimité des membres.

Devant ce raisonnement, *le ministre* propose que le sous-amendement de MM. Landuyt et Delathouwer soit complété par l'exigence d'un avis favorable et *unanime*.

En conséquence, selon l'amendement du gouvernement, un juge suppléant ne pourra être retenu que s'il a obtenu un avis favorable et unanime de la part du comité d'avis. Par ailleurs, il ne pourra être pris en considération que si aucun lauréat n'a reçu un avis favorable et unanime.

*MM. Delathouwer et Roose* déposent dès lors un sous-amendement n° 11 qui tend à compléter le sous-amendement n° 9 par l'ajout d'un avis unanime (Doc. n° 730/5).

#### IV. — VOTES

##### Article 1<sup>er</sup>

Cet article ne fait l'objet d'aucune observation et est adopté à l'unanimité.

##### Art. 2

L'amendement n° 6 du gouvernement (Doc. n° 730/4) est adopté à l'unanimité.

En conséquence, les amendements n° 1 de M. Landuyt (Doc. n° 730/2) et n° 4 de M. Bourgeois (Doc. n° 730/3) deviennent sans objet.

##### Art. 3

Le sous-amendement n° 10 de M. Verherstraeten (Doc. n° 730/5) à l'amendement n° 7 du gouvernement (Doc. n° 730/4) est adopté par 8 voix et une abstention.

L'amendement n° 7 du gouvernement, ainsi modifié est adopté par 8 voix et une abstention.

vangend rechters naar die betrekkingen van plaatsvervangend raadsheer zullen kandideren. Op die manier komen dan vanzelf een aantal betrekkingen in de rechtbanken van eerste aanleg vrij.

Na de bespreking handhaaft *de heer Delathouwer* zijn subamendement n° 9 aangezien kandidaten die voor het examen geslaagd zijn, voorrang moeten krijgen.

De minister en de rapporteur vrezen dat het adviescomité ertoe verplicht wordt de andere kandidaten negatief te discrimineren. Ter zake zou het adviescomité in eer en geweten een negatief advies over goede kandidaten moeten uitbrengen. Mocht zo'n situatie zich toch voordoen, dan moet men bijna eisen dat dit advies vrijwel eenparig door de leden wordt uitgebracht.

In aansluiting op die redenering, stelt *de minister* voor het subamendement van de heren Landuyt en Delathouwer aan te vullen met de eis dat het gunstig advies *eenparig* moet worden uitgebracht.

Volgens het regeringsamendement kan een plaatsvervangend rechter alleen na een gunstig en eenparig advies van het adviescomité in aanmerking komen. Voorts kan zijn kandidaatstelling alleen in aanmerking worden genomen als geen enkele kandidaat die geslaagd is voor de examen een gunstig en eenparig advies heeft gekregen.

*De heren Delathouwer en Roose* dienen bijgevolg een subamendement n° 11 in, dat ertoe strekt in subamendement n° 9 aan het advies de eenparigheidsvereiste toe te voegen (Stuk n° 730/5).

#### IV. — STEMMINGEN

##### Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt. Het wordt eenparig aangenomen.

##### Art. 2

Amendement n° 6 van de regering (Stuk n° 730/4) wordt eenparig aangenomen.

Dientengevolge vervallen amendement n° 1 van de heer Landuyt (Stuk n° 730/2) en amendement n° 4 van de heer Bourgeois (Stuk n° 730/3).

##### Art. 3

Subamendement n° 10 van de heer Verherstraeten (Stuk n° 730/5) op amendement n° 7 van de regering (Stuk n° 730/4) wordt aangenomen met 8 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus gewijzigde amendement n° 7 van de regering (Stuk n° 730/4) wordt aangenomen met 8 stemmen en 1 onthouding.

En conséquence, les amendements n<sup>os</sup> 2 de M. Landuyt (Doc. n<sup>o</sup> 730/2) et 5 de M. Bourgeois (Doc. n<sup>o</sup> 730/3) deviennent sans objet.

Art. 4 (*nouveau*)

Le sous-amendement n<sup>o</sup> 11 de MM. Delathouwer et Roose (Doc. n<sup>o</sup> 730/5) au sous-amendement n<sup>o</sup> 9 est adopté par 8 voix contre une.

Le sous-amendement n<sup>o</sup> 9 de MM. Landuyt et Delathouwer (Doc. n<sup>o</sup> 730/5), ainsi modifié, à l'amendement n<sup>o</sup> 8 est adopté par 7 voix contre 2.

L'amendement n<sup>o</sup> 8 du gouvernement (Doc. n<sup>o</sup> 730/4) ainsi modifié, est adopté par 7 voix contre 2.

En conséquence, l'amendement n<sup>o</sup> 3 de M. Landuyt (Doc. n<sup>o</sup> 730/2) devient sans objet.

\*  
\* \*

L'ensemble de la proposition de loi, ainsi modifiée, est adopté par 8 voix et une abstention.

*Le rapporteur,*

I. VAN BELLE

*Le président,*

A. DUQUESNE

Amendement n<sup>r</sup> 2 van de heer Landuyt (Stuk n<sup>r</sup> 730/2) en amendement n<sup>r</sup> 5 van de heer Bourgeois (Stuk n<sup>r</sup> 730/3) komen dientengevolge te vervallen.

Art. 4 (*nieuw*)

Subamendement n<sup>r</sup> 11 van de heren Delathouwer en Roose (Stuk n<sup>r</sup> 730/5) op subamendement n<sup>r</sup> 9 wordt aangenomen met 8 tegen 1 stem.

Het aldus gewijzigde subamendement n<sup>r</sup> 9 van de heren Landuyt en Delathouwer (Stuk n<sup>r</sup> 730/5) op amendement n<sup>r</sup> 8 wordt aangenomen met 7 tegen 2 stemmen.

Het aldus gewijzigde amendement n<sup>r</sup> 8 van de regering (Stuk n<sup>r</sup> 730/4) wordt aangenomen met 7 tegen 2 stemmen.

Amendement n<sup>r</sup> 3 van de heer Landuyt (Stuk n<sup>r</sup> 730/2) vervalt dientengevolge.

\*  
\* \*

Het gehele aldus geamendeerde wetsvoorstel wordt aangenomen met 8 stemmen en één onthouding.

*De rapporteur,*

I. VAN BELLE

*De voorzitter,*

A. DUQUESNE

## ANNEXE

## CONCERNE :

- 1) Motivation des actes administratifs
- 2) Circulaire du 3 octobre 1973 concernant les : MAGISTRATS - NOTAIRES - HUISSIERS DE JUSTICE

- A. Renouvellement des mandats et nominations
- B. Limite d'âge
- C. Prestation de serment
- D. Rapports concernant le stage judiciaire

Monsieur le Procureur général,

1) **Motivation des actes administratifs**

Depuis l'entrée en vigueur de la loi du 29 juillet 1991 relative à la motivation formelle des actes administratifs, tous les actes administratifs, tant les nominations dans la magistrature, y compris les juges consulaires, que les nominations aux fonctions de notaire et huissier de justice, doivent être motivés. Au moment de faire un choix, je ne puis que me laisser guider par les éléments qui se trouvent dans le dossier des candidats. Dans ce dossier, l'avis émis, dans la plupart des cas, par le Comité d'avis, constitue le document le plus important sur lequel je peux me baser. Il est dès lors du plus grand intérêt que cet avis, même circonstancié, soit motivé et qu'il contienne des éléments me permettant d'opérer un choix en connaissance de cause. Les mérites personnels de tous les candidats doivent en effet être examinés. C'est pourquoi, il est important que dans ces avis, il soit tenu compte, non seulement de la nature de la fonction à attribuer, mais également des qualités et mérites des candidats en ce qui concerne une fonction bien déterminée.

Les avis doivent donc être émis en fonction d'un poste déterminé en tenant compte de la capacité, dans l'acception la plus large possible du terme, de chacun des candidats.

A ce sujet, je voudrais attirer particulièrement votre attention sur le fait que l'avis doit être basé sur des faits acquis et des comportements qui peuvent être uniquement utiles pour l'appréciation d'une candidature, plutôt que sur une opinion purement personnelle. Le contenu de l'avis du sujet de chaque candidat doit par conséquent être établi de manière telle que je puisse l'apprécier par rapport aux autres candidats.

Dans le prolongement de ces considérations, il est dès lors nécessaire qu'un schéma identique soit suivi lors de la rédaction de chaque avis.

En effet, dans le souci de traiter également tous les candidats et afin d'obtenir une uniformité lors de l'appréciation, il est indispensable que les critères suivants, repris d'une note du 9 octobre 1995 de Monsieur le Procureur général près la cour d'appel de Gand; fassent partie de l'avis émis :

a. *Personnalité*

- situation familiale et renseignements personnels;
- comportement et présentation;
- conduite et moralité;
- résistance physique et psychique;
- sociabilité et motivation sociale;

## BIJLAGE

## BETREFT :

- 1) Motivering van bestuurshandelingen
- 2) Omzendbrief van 3 oktober 1973 omtrent MAGISTRATEN - NOTARISSEN - GERECHTSDEURWAARDERS

- A. Hernieuwing van mandaten en benoemingen — Vaste benoemingen
- B. Leeftijdsgrens - overlijden
- C. Eedaflegging
- D. Verslagen inzake gerechtelijke stage

Mijnheer de Procureur-generaal,

1) **Motivering van bestuurshandelingen**

Sedert de inwerkingtreding van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen moeten alle overheidshandelingen, zo ook de benoemingen in de magistratuur, rechters in handelszaken inbegrepen, de benoemingen tot het ambt van notaris en gerechtsdeurwaarder degelijk worden gemotiveerd. Bij het stellen van een keuze dien ik mij te laten leiden door de elementen die zich bevinden in het dossier der kandidaten. In het dossier is het advies, in de meeste gevallen uitgebracht door het adviescomité, het belangrijkste document waarop ik mij kan baseren. Het is dan ook van het allergrootste belang dat dit advies zelf uitvoerig is gemotiveerd en elementen bevat die mij in staat stellen met kennis van zaken een keuze te maken. De persoonlijke verdiensten van alle kandidaten dienen immers te worden onderzocht. Daarom is het belangrijk dat bij het opstellen van deze adviezen rekening wordt gehouden, enerzijds met de aard van de te begeven functie, maar anderzijds ook met de kwaliteiten en verdiensten van de kandidaten met betrekking tot die ene welbepaalde functie.

De adviezen moeten dus worden uitgebracht in functie van een bepaalde plaats daarbij rekeninghoudend met de bekwaamheid, in de breedst mogelijke zin van het woord, van elk der kandidaten.

In dit verband wil ik er Uw speciale aandacht op vestigen dat de adviesverlening moet gesteund zijn op vaststaande feiten en gedragingen die enig nut kunnen vertonen voor de beoordeling van de kandidatuur, veeleer dan een louter persoonlijke mening weer te geven. De inhoud van het advies van elke kandidaat moet bijgevolg op dergelijke wijze zijn opgesteld dat het mij moet toelaten hem te onderscheiden van de andere kandidaten.

In het verlengde van deze overwegingen is het bijgevolg noodzakelijk dat een gelijklopend schema wordt in acht genomen bij de redactie van elk advies.

Immers, juist omwille van een gelijke behandeling van alle kandidaten en om een eenvormigheid bij de beoordeling te bewerkstelligen is het onontbeerlijk dat hierna vermelde criteria, overgenomen uit een nota van 9 oktober 1995 van de heer procureur-generaal bij het hof van beroep te Gent, deel uitmaken van het op te stellen advies :

a. *Persoonlijkheid*

- familiale situatie en personalia;
- houding en voorkomen;
- gedrag en moraliteit;
- fysisch en psychisch weerstandsvermogen;
- sociabiliteit en sociale motivering;

- intelligence;
- sens critique;
- esprit d'analyse et de synthèse;
- ouverture d'esprit et maturité;
- circonspection, modération, équilibre mental;
- niveau intellectuel et formation (études, formations post-universitaires, stages, publications éventuelles, etc.);

- points d'intérêt intellectuels et sociaux (notamment le contact avec le contexte général social et économique dans lequel le candidat exercera éventuellement ses fonctions);

- aptitude à la communication;
- expression orale et écrite.

#### b. *Cadre professionnel*

- souci de perfectionnement;
- sens des responsabilités;
- intégrité, sens de l'indépendance, objectivité;
- capacités de décision (fermeté ou prédisposition à l'influence);

- jugement sain et tact;
- capacités d'aller à l'essentiel;

- enthousiasme;
- ponctualité, également lors de l'exécution de missions;

- sens de l'ordre et méthode;
- soin et rigueur;
- sens de l'initiative;
- rythme de travail et persévérance;
- absences prolongées;
- collégialité;

- relations avec les supérieurs, le personnel, les collaborateurs, les justiciables;

- dans le cas où le candidat est juge suppléant : avis sérieusement motivé sur la qualité et la quantité des prestations effectuées;

- si le candidat est stagiaire judiciaire, les avis doivent pour le moins confirmer les rapports de stage, sinon les contradictions doivent être motivées.

#### c. *Discipline*

- remarques formulées par les autorités hiérarchiques au sujet des prestations de travail;

- sanctions disciplinaires encourues (y compris les avertissements officiels) et condamnations, à définir et à évaluer à la lumière de la fonction sollicitée.

Pour la plupart des fonctions dans la magistrature, la loi prévoit un avis émis par le Comité d'avis compétent. Cependant, en ce qui concerne certaines fonctions, à savoir les nominations faites sur présentations, aucun avis n'est exigé et n'est en général fourni. Etant donné que je ne puis me baser pour ces nominations que sur les éléments du dossier et sur la carrière souvent très semblable des candidats, il est indispensable que je sois en possession d'un avis circonstancié.

Afin de garantir un déroulement rapide de la procédure de nomination, il me semble indiqué, pour ces postes « sur présentation », de recueillir uniquement un avis collégial de votre Haut Office et de Monsieur le Procureur général près la cour. J'apprécierais que cet avis me soit transmis

- intelligentie;
- kritische zin;
- zin voor analyse en synthese;
- openheid en rijpheid van geest;
- bedachtzaamheid, gematigdheid, evenwichtigheid;
- verstandelijk peil en opleidingsgraad (ondernomen studies, post-universitaire opleidingen, stages, eventuele publikaties enz.);

- intellectuele en sociale belangstellingspunten (onder meer voeling met de algemene sociale en economische context waarin de kandidaat zijn ambt eventueel zal vervullen);

- geschiktheid tot communicatie;
- mondelinge en schriftelijke expressie.

#### b. *Professioneel kader*

- zin voor vervolmaking;
- verantwoordelijkheidszin;
- integriteit, onafhankelijkheid, onpartijdigheid;
- beslissingsvermogen (karaktervast of vatbaar voor beïnvloeding);

- gezond oordeel en tact;
- vermogen om door te dringen tot de kern van het probleem;

- inzet;
- stiptheid, ook bij de uitvoering van opdrachten;

- zin voor orde en methode;
- zorgzaamheid en nauwgezetheid;
- zin voor initiatief;
- werkritme en doorzettingsvermogen;
- langdurige afwezigheden;
- collegialiteit;
- omgang met oversten, personeel, medewerkers van het gerecht, rechtszoekenden;

- indien de kandidaat plaatsvervangend rechter is grondig gemotiveerd advies omtrent de kwaliteit en de kwantiteit van de geleverde prestaties;

- indien de kandidaat gerechtelijke stagiair is moeten de adviezen de stageverslagen minstens bevestigen, zo niet moeten de tegenstrijdigheden worden gemotiveerd.

#### c. *Tucht*

- door de hiërarchische oversten geformuleerde opmerkingen op de werkprestaties;

- opgelopen tuchtsankties (ook half-ambtelijke aanmaningen) en veroordelingen, te omschrijven en te evalueren in het licht van het geëmbieerde ambt.

Voor de meeste functies in de magistratuur voorziet de wet in een advies uitgebracht door het bevoegde adviescomité. Nochtans worden er voor een aantal ambten, waarvan de benoemingen gebeuren op voordracht, geen adviezen vereist en worden deze in het algemeen ook niet verstrekt. Aangezien ik echter bij het stellen van mijn keuze geen andere elementen kan gebruiken dan deze die zich in het dossier bevinden en het op basis van de loopbaan van de kandidaten, die vaak zeer gelijklopend is, niet steeds evident is de beste keuze te maken, is het bijgevolg ook voor deze ambten wenselijk en noodzakelijk een uitvoerig advies te verstrekken.

Om een vlot verloop van de benoemingsprocedure te waarborgen lijkt het mij aangewezen voor deze ambten « op voordracht » enkel een collegiaal advies van Uw hoog ambt en van de heer eerste voorzitter van het hof te bekomen. Ik zou het op prijs stellen dat dit advies mij zou

endéans les dix jours suivant la date d'envoi du procès-verbal reprenant les présentations.

Je désire également faire remarquer qu'il est souhaitable, lors de la constitution des dossiers, que les avis — je pense par exemple aux propositions en qualité de juge d'instruction, de juge de la jeunesse et de juge des saisies — des différentes autorités soient conformes et que, par conséquent, il convient de tendre autant que possible vers une certaine forme de consensus.

En outre, je voudrais également vous demander de transmettre tous les avis endéans le délai prévu par la loi.

Ceux pour lesquels aucun délai n'est légalement prévu, pourront être traités par analogie avec les délais déjà légalement fixés. Cela implique que tous les avis demandés devront pouvoir m'être envoyés endéans le délai raisonnable de 30 à 40 jours.

Le cas échéant, on peut se référer à des avis antérieurs mais toute modification éventuelle intervenue dans l'appréciation devra bien entendu être motivée. Je demande aux autorités appelées à émettre un avis de mentionner la source des renseignements obtenus et, le cas échéant, de joindre une copie de l'information écrite reçue.

Je voudrais une fois encore attirer l'attention sur le fait qu'il ne m'est pas possible de prendre une décision dans des dossiers pour lesquels toutes les candidatures — introduites dans le délai légal ou, à défaut de terme légal, dans un délai raisonnable — n'ont pas été examinées.

## 2) Circulaire du 3 octobre 1973

Afin de rendre plus efficace la procédure administrative en ce qui concerne le renouvellement des mandats et nominations et les publications des vacances de places suite à la mise à la retraite des titulaires, j'attire votre attention sur ce qui suit :

A.1. De me faire parvenir trois mois avant l'expiration du mandat d'un juge d'instruction, d'un juge des saisies ou d'un juge au tribunal de la jeunesse, son avis concernant le renouvellement de ce mandat ou, le cas échéant, ses propositions de nouvelle désignation.

J'ai prié Monsieur le Procureur général de recueillir votre avis et de le joindre au sien (article 79 du Code judiciaire).

2. De me faire parvenir avant le 1<sup>er</sup> mars de chaque année, les avis concernant les renouvellements des nominations des juges consulaires dont le mandat expire dans le courant de l'année judiciaire suivante. Il recueillera également votre avis à cet égard et le joindra au sien (article 204 du Code judiciaire).

Cet avis sera accompagné :

a) de celui du procureur du Roi en ce qui concerne les premiers substituts du procureur du Roi;

b) de celui de l'auditeur du travail en ce qui concerne les premiers substituts de l'auditeur du travail (articles 151 et 153 du Code judiciaire).

3. Pour le 1<sup>er</sup> mars de chaque année, doivent m'être transmis les avis concernant les renouvellements des nominations des juges consulaires dont le mandat vient à expiration dans le courant de l'année judiciaire suivante. Vous voudrez bien joindre également l'avis de Monsieur le Premier Président de la Cour au vôtre.

overgemaakt worden binnen de tien dagen na de datum van verzending van het proces-verbaal inzake de voordrachten.

Ook wil ik er op wijzen dat het wenselijk is, dat bij de samenstelling der dossiers, de voordrachten — ik denk hierbij bijvoorbeeld aan de voordrachten tot eerste substituit — en adviezen uitgebracht door de verschillende autoriteiten eensluidend zouden zijn en dat er bijgevolg zoveel als mogelijk moet gestreefd worden naar een zekere vorm van consensus.

Tevens zou ik u ook willen vragen alle adviezen te mogen ontvangen binnen de door de wet voorziene termijn.

Voor deze waarvoor nog geen wettelijke termijn is voorzien zou kunnen gehandeld worden naar analogie met de reeds wettelijk geregelde termijnen. Dit houdt in dat alle gevraagde adviezen mij zouden moeten kunnen toegestuurd worden binnen de redelijke termijn van 30 tot 40 dagen.

Desgevallend kan verwezen worden naar vroeger verleende adviezen waarbij dan eventuele wijziging in de beoordeling uiteraard zal moeten gemotiveerd worden. Van elke adviesverstrekken overheid verwacht ik dat de bron van de bekomen inlichtingen wordt vermeld en dat desgevallend kopie wordt gevoegd van de schriftelijk ontvangen informatie.

Hierbij wil ik er nogmaals de aandacht op vestigen dat het mij niet mogelijk is een beslissing te treffen in dossier waarvoor niet alle candidaturen, die binnen de wettelijke of bij gebrek aan wettelijke termijn een redelijke termijn, werden ingediend, werden onderzocht.

## 2) Omzendbrief van 3 oktober 1973

Ter verzekering van een efficiënter verloop van de administratieve procedure voor de hernieuwing van mandaten en benoemingen, de vaste aanwijzingen en het openverklaren van plaatsen, vacant ingevolge de inruststelling of overlijden van hun titularissen, wil ik Uw aandacht vragen voor hetgeen volgt :

A.1. Drie maanden voor het verstrijken van het mandaat van een onderzoeksrechter, van een beslagrechter of van een rechter in de jeugdrechtbank, verwacht ik uw advies betreffende de vernieuwing van dat mandaat of, in voorkomend geval, uw voorstellen voor een nieuwe aanwijzing.

U gelieve het advies van de eerste voorzitter bij het uwe te voegen (artikel 79 van het Gerechtelijk Wetboek).

2. Drie maanden voor het verstrijken van het mandaat van de eerste substituit-procureurs des Konings en van de eerste substituit-arbeidsauditeurs, verwacht ik uw advies voor de vernieuwing van hun aanwijzing of, volgens het geval, voor hun vaste benoeming.

Dit advies dient vergezeld te gaan van dat :

a) van de procureur des Konings wat de eerste substituit-procureurs des Konings betreft;

b) van de arbeidsauditeur wat de eerste substituit-arbeidsauditeurs betreft (artikelen 151 en 153 van het Gerechtelijk Wetboek).

3. Voor 1 maart van elk jaar dienen mij de adviezen te worden toegestuurd betreffende de hernieuwingen van de benoemingen van de rechters in handelszaken wiens inaad verstrijkt in de loop van het daaropvolgend gerechtelijk jaar. U gelieve ook hier het advies van de eerste voorzitter van het hof bij het uwe te voegen.

B.1. Sept mois avant que les intéressés aient atteint la limite d'âge (articles 383 et 390 du Code judiciaire) ou sept mois avant la date à laquelle ils ont demandé d'être admis à la retraite anticipée (articles 46 et 47 de la loi du 15 mai 1984), vous voudrez bien me faire parvenir la demande de mise à la retraite des magistrats effectifs du siège de votre Cour et me faire savoir si rien ne s'oppose à ce que la demande soit acceptée et à ce que le titre honorifique de leurs fonctions leur soit accordé, ainsi que joindre, le cas échéant, vos propositions de distinctions honorifiques dans les Ordres Nationaux.

Les magistrats qui, en application de l'article 383bis, § 2, du Code judiciaire, souhaitent être autorisés à continuer d'exercer leurs fonctions jusqu'à ce qu'il soit pourvu à la place rendue vacante dans leur juridiction, et ce pour une durée maximum de six mois, feront parvenir une requête en ce sens en même temps que leur demande de mise à la retraite. L'avis du chef de corps compétent sera joint à ladite demande.

2. Un extrait d'acte de décès des magistrats effectifs et suppléants, des juges consulaires, des notaires et des huis-siers de justice devra m'être transmis sans délai.

C. Un extrait de l'acte de prestation de serment devra m'être transmis *dès que possible* en ce qui concerne :

- les magistrats effectifs (en trois exemplaires);
- les juges suppléants, juges consulaires, stagiaires judiciaires, notaires et huissiers de justice (en un seul exemplaire).

D. En application de l'article 259quater, §§ 2 et 3, du Code judiciaire, les rapports suivants doivent m'être transmis :

- a) Pour le stage long :
- avant la fin du 21<sup>e</sup> mois de la formation : une copie du rapport circonstancié du premier maître de stage sur le premier et le deuxième stade de la formation;

- avant la fin du 33<sup>e</sup> mois de la formation : une copie du rapport circonstancié du deuxième maître de stage sur le troisième stade de la formation, vous transmise par le premier président de la cour. Si nécessaire, un rapport complémentaire relatif aux trois derniers mois de stage.

- b) Pour le stage court :
- avant la fin du 15<sup>e</sup> mois de la formation : une copie du rapport circonstancié du maître de stage sur le premier et le deuxième stade de la formation. Si nécessaire, un rapport complémentaire relatif aux trois derniers mois de stage.

Puis-je vous demander, Monsieur le Procureur général, de veiller, à l'avenir, à ce que tous les documents, renseignements et avis me soient transmis en temps opportun et conformément circulaire.

Celle-ci remplace ma circulaire du 3 octobre 1973 ainsi que toute correspondance ultérieure concernant les diverses situations reprises ci-dessus et qui avaient été transmises aux autorités judiciaires des ressorts de Bruxelles, Gand et Liège.

Veuillez agréer, Monsieur le Procureur général, l'assurance de ma considération la Plus distinguée.

*Le Ministre de la Justice,*

S. DE CLERCK

B.1. Zeven maanden voor het bereiken van de leeftijdsgrens (artikel 383 van het Gerechtelijk Wetboek) of zeven maanden voor de datum waarop zij vervroegd in ruste wensen gesteld te worden (artikelen 46 en 47 van de wet van 15 mei 1984) wens ik de aanvraag tot inruststelling van de magistraten van het openbaar ministerie te ontvangen en te vernemen of er geen bezwaar is dat die aanvraag aanvaard wordt en dat zij gemachtigd worden om de eretitel van hun ambt te voeren. U gelieve, in voorkomend geval, uw voorstellen voor eervolle onderscheidingen in de Nationale Orden bij uw zending te voegen.

De magistraten die, in toepassing van artikel 383bis, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek, wensen gemachtigd te worden om hun ambt uit te oefenen totdat er voorzien is in de plaats die is opgevacant in hun rechtscollege en voor een maximumduur van zes maanden, dienen deze aanvraag te sturen tegelijkertijd met hun verzoek om inruststelling. Het advies van de bevoegde korpsoverste dient aan het verzoek te worden toegevoegd.

2. Een uittreksel uit de overlijdensakte van de werken-de en plaatsvervangende magistraten, rechters in handelszaken, notarissen en gerechtsdeurwaarders, dient mij on-verwijld te worden toegezonden.

C. Een uittreksel uit de akte van eedaflegging dient mij onmiddellijk te worden toegestuurd voor :

- werkende magistraten (in drie exemplaren);
- plaatsvervangende rechters, rechters in handelsza-ken, gerechtelijke stagiairs, notarissen en gerechtsdeur-waarders (in één exemplaar).

D. In toepassing van artikel 259quater paragrafen 2 en 3 van het Gerechtelijk Wetboek dienen mij volgende ver-slagen te worden toegestuurd :

- a) Voor de lange stage :
- voor het einde van de 21<sup>e</sup> maand van de opleiding : een afschrift van het uitvoerig verslag omtrent het eerste en het tweede stadium van de opleiding, ingediend door de eerste stage-meester;
  - voor het einde van de 33<sup>e</sup> maand van de opleiding : een afschrift van het uitvoerig verslag omtrent het derde stadium van de opleiding, ingediend door de tweede stage-meester en u overgemaakt via het ambt van de eerste voorzitter van het hof. Indien nodig, het aanvullend ver-slag omtrent de laatste drie stagemaanden.

- b) Voor de korte stage :
- voor het einde van de 15<sup>e</sup> maand opleiding : een afschrift van het uitvoerig verslag ingediend door de stage-meester omtrent het eerste en tweede stadium van de opleiding. Indien nodig, het aanvullend verslag omtrent de laatste drie stagemaanden.

Mag ik U verzoeken, Mijnheer de Procureur-generaal, er over te waken dat in de toekomst alle stukken, inlichtin-gen en adviezen mij, conform deze omzendbrief, tijdig wor-den toegestuurd.

Deze omzendbrief vervangt mijn omzendbrief van 3 ok-tober 1973 en alle latere zendingen die hierop betrekking hadden en die destijds uiteraard enkel werden gericht aan de korpsoversten van de rechtsgebieden Brussel, Gent en Luik.

Met de meeste hoogachting,

*De Minister van Justitie,*

S. DE CLERCK